

100 AASTAT SIGADE ÜHISTULIST ARETUST

Eesti Tõusigade Aretusühistu

„Ühenduses on jõud“

ehk „ainult see on tugew, kes teab, et ta
üksi ei ole“.

(Johan Otlot, ESS I instruktor, 1923)

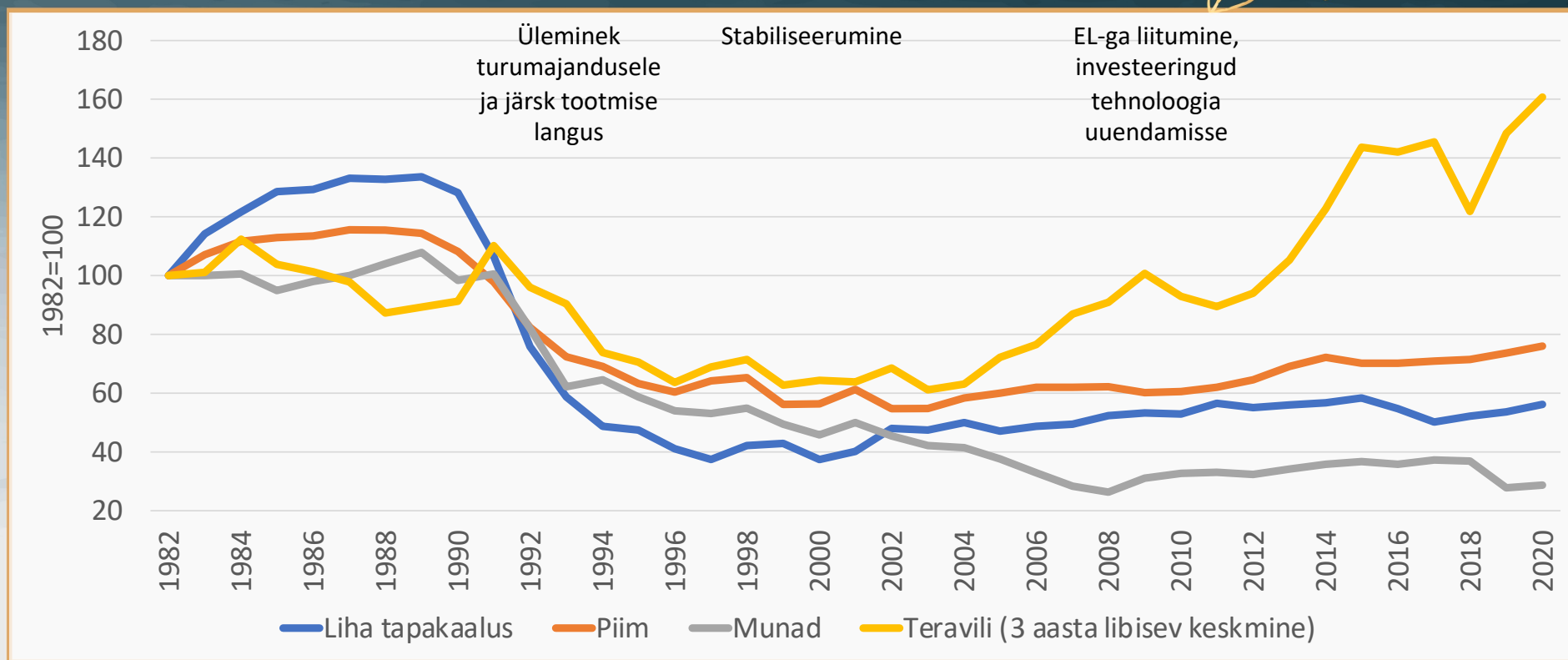
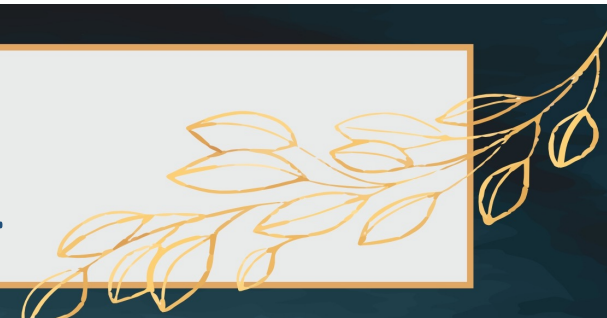
MEIE VISIOON?

1. Mida me teame?
2. Mida me peame tegema?
3. Mida me tohime loota?

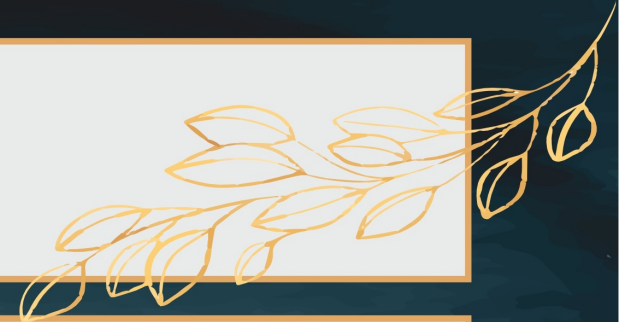

MIDA ME TEAME?

Eesti põllumajanduse „lugu“ 1982-

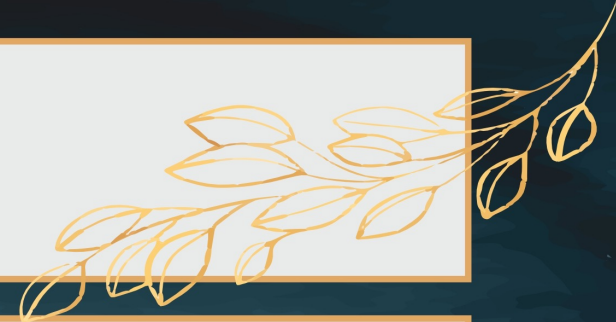
Taimakasvatus!

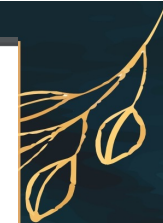
Loomakasvatus!?

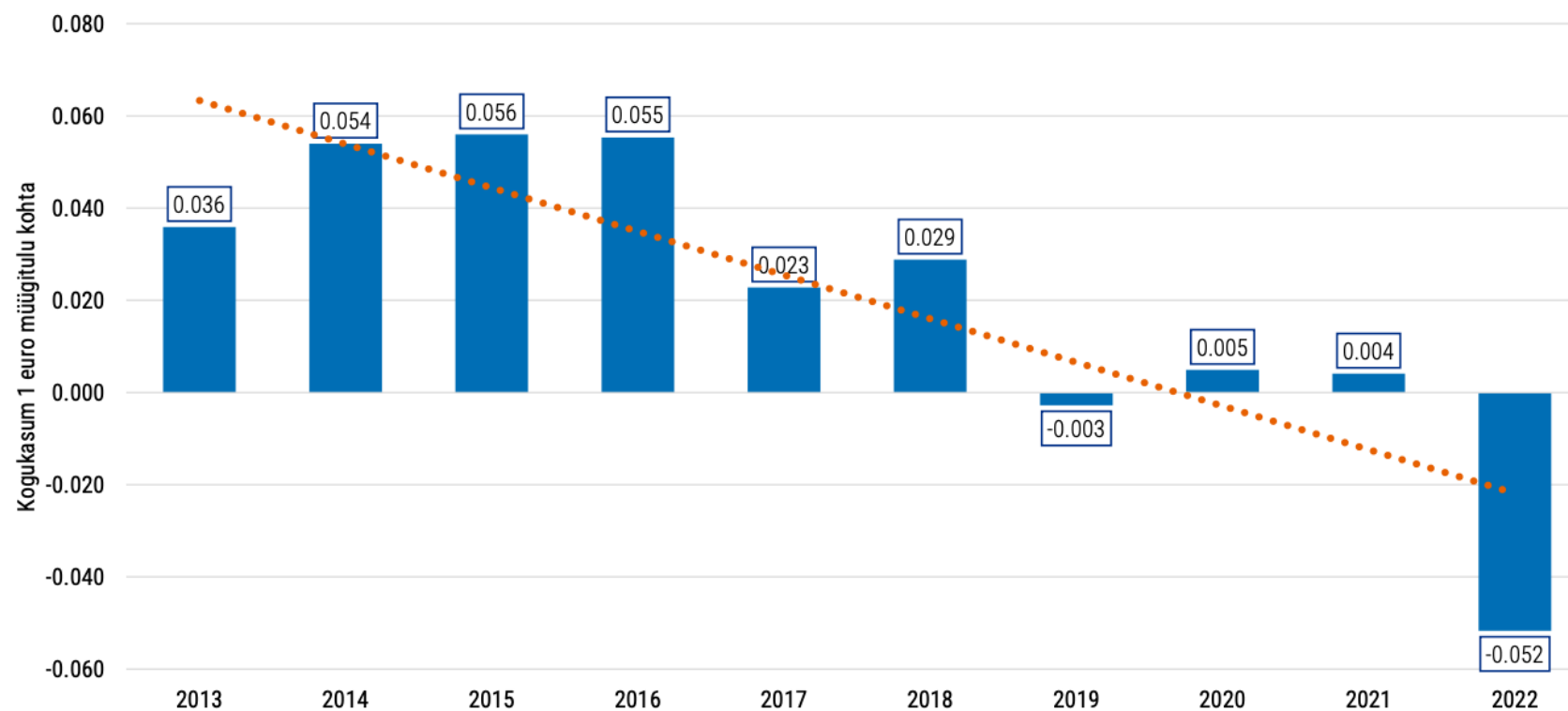
Probleem ja lahendus!

- Turundus
- Teadusarendus tegevused loomakasvatuses
- Toidujulgeolek
- Ühiskondlik kokkulepe
- RIIGIHANKED- Lühike tarneahel (koolid, haiglad, kaitsevägi)
- Teadus- ja Arendusnõukogu (TAN) Vabariigi Valitsust teadus- ja arendustegevuse strateegia küsimustes, suunates seeläbi rahvusliku teadus- ja arendus- ning innovatsioonisüsteemi arengut. TOIT! Kaasata EPKK

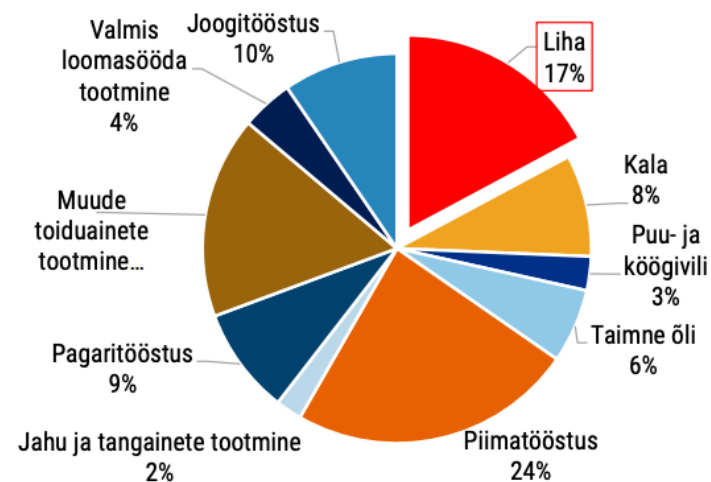
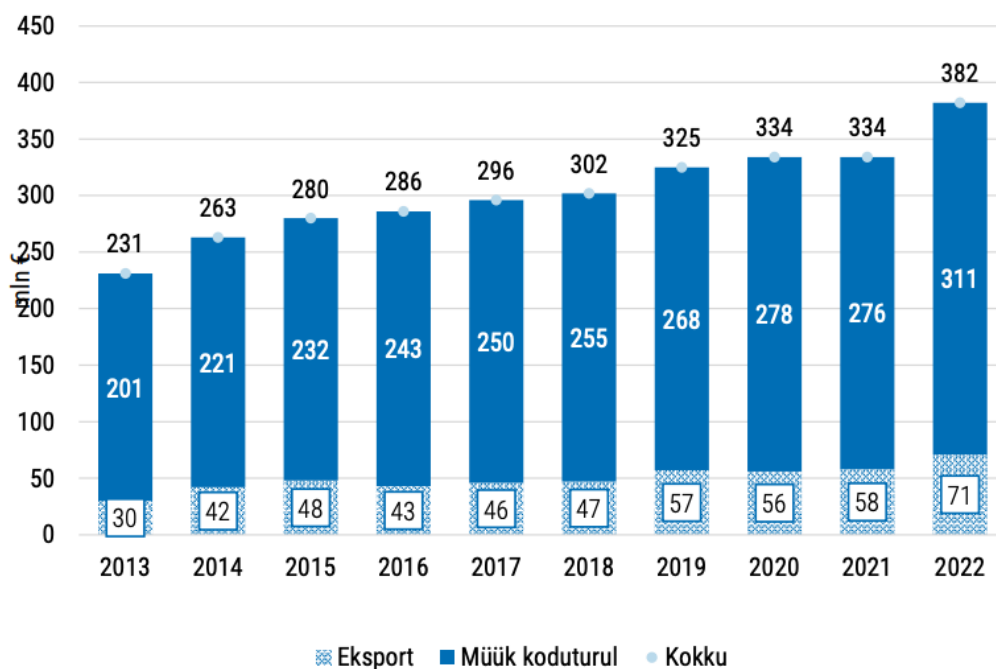
Lihatööstuse kogukasumi osakaal müügitulus

Allikas: SA

Lihatööstuste toodangu väärtus

- Lihatööstuse osakaal 17%
- 2022. a toodangu kasv ~15%, toodangu kallinemine

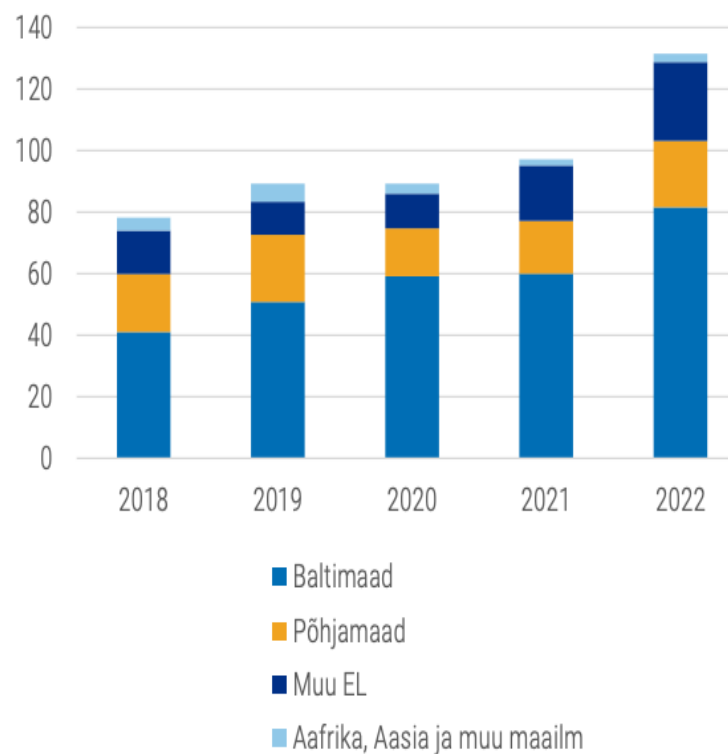

Allikas: SA

Lihasektori kõige püsivamad ekspordipartnerid 2018-2022 (mln €)

Riigid	2018	2019	2020	2021	2022
Läti	32,2	36,5	42,7	49,8	54,9
Leedu	8,9	14,3	16,4	10,2	26,7
Soome	14,8	19,2	13,5	15,2	18,4
Poola	8,4	4,9	5,2	8,1	14,0
Holland	2,1	3,6	3,7	6,5	9,1
Rootsi	2,1	1,4	0,9	1,1	2,3
Türgi	0,9	3,6	1,2	0,6	1,2
Taani	1,3	1,1	1,1	0,7	0,9
Saksamaa	0,5	0,4	0,8	1,3	0,8
Elevandiluurannik	0,3	0,2	0,4	0,3	0,5

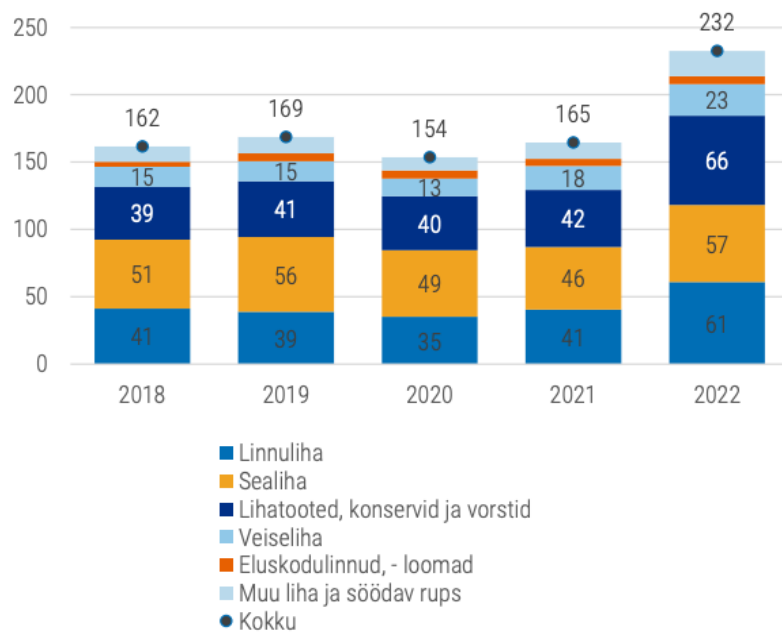
Lihasektori eksport regiooniti 2018-2022 (mln €)

Allikas: SA

Import

Elusloomade, liha ja lihatoodete import rahalises väärtuses 2018-2022 (mln €)

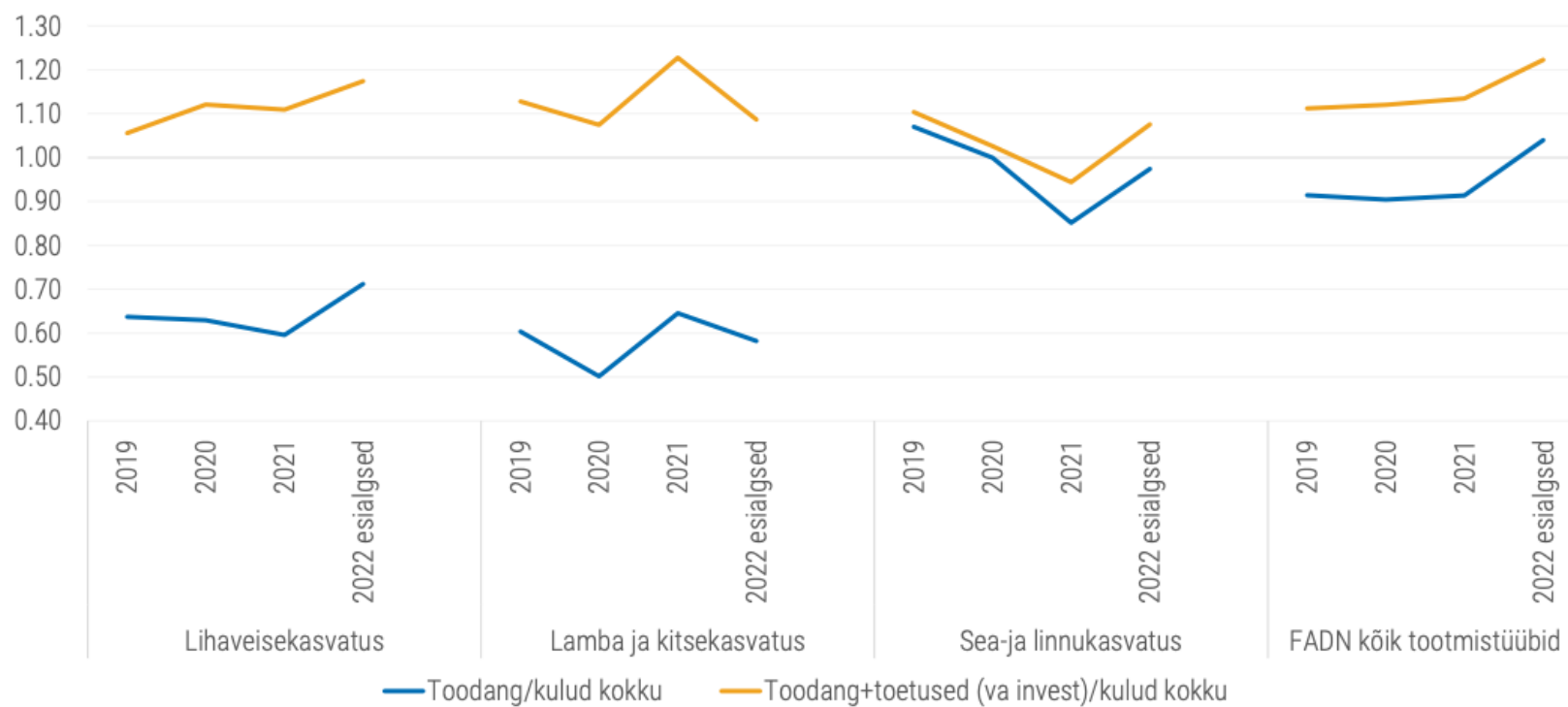

Lihasektori peamised impordipartnerid (päritoluriigid) 2018-2022 (mln €)

Riigid	2018	2019	2020	2021	2022
Poola	30,2	29,9	29,0	34,7	57,4
Leedu	23,9	24,3	23,1	24,0	29,7
Läti	15,1	14,1	12,0	12,8	27,6
Soome	15,9	23,5	17,4	16,7	26,6
Saksamaa	13,9	19,0	15,5	17,2	19,9
Taani	10,0	5,4	5,0	4,9	10,5
Hispaania	10,9	10,3	10,8	8,5	10,1
Holland	4,9	4,7	3,6	3,3	3,7
Rootsi	2,3	2,3	2,1	1,6	3,5
Ungari	3,2	3,2	2,8	2,3	3,1

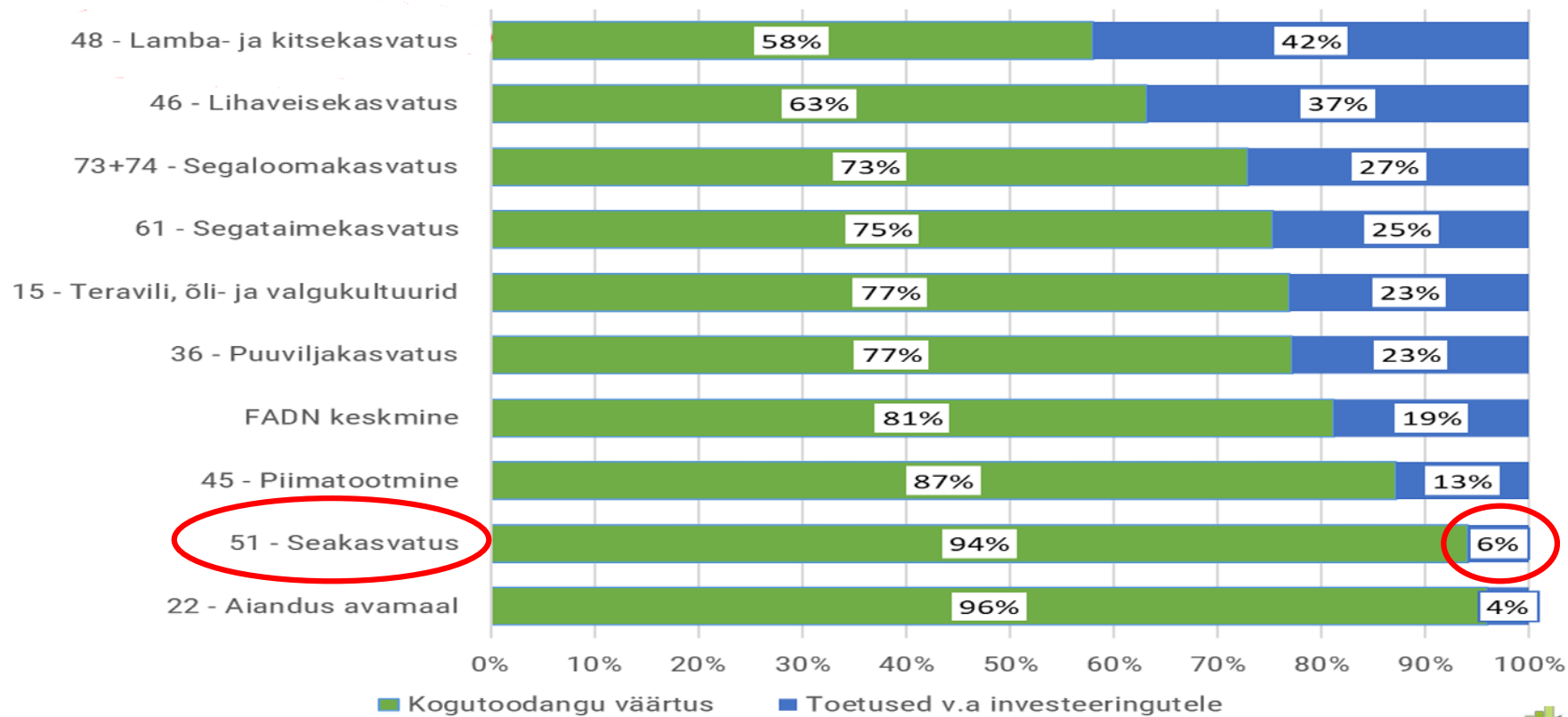
Allikas: SA

Toodangu ja kulude suhe lihatootmisega tegelevates ettevõtetes

Allikas: FADN

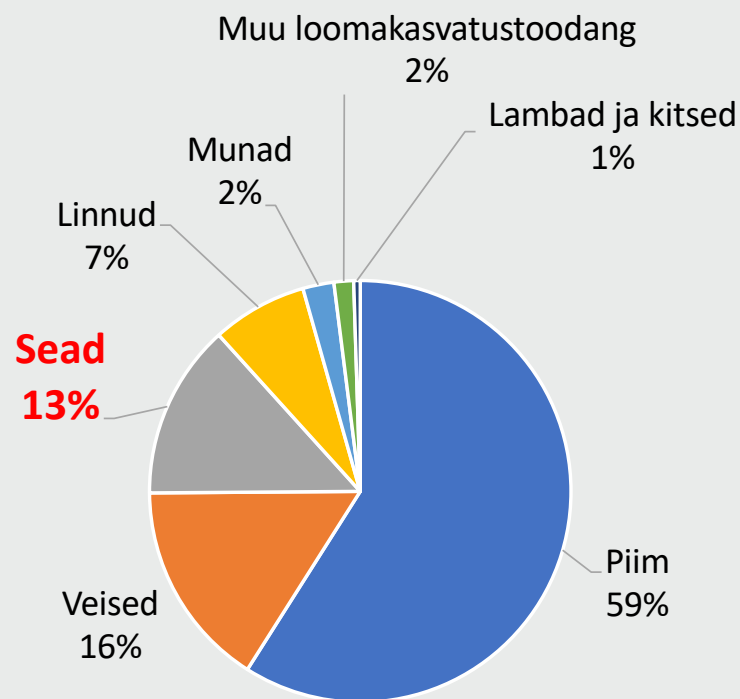
Kogutoodang ja toetused

EESTI
Allikas: FADN

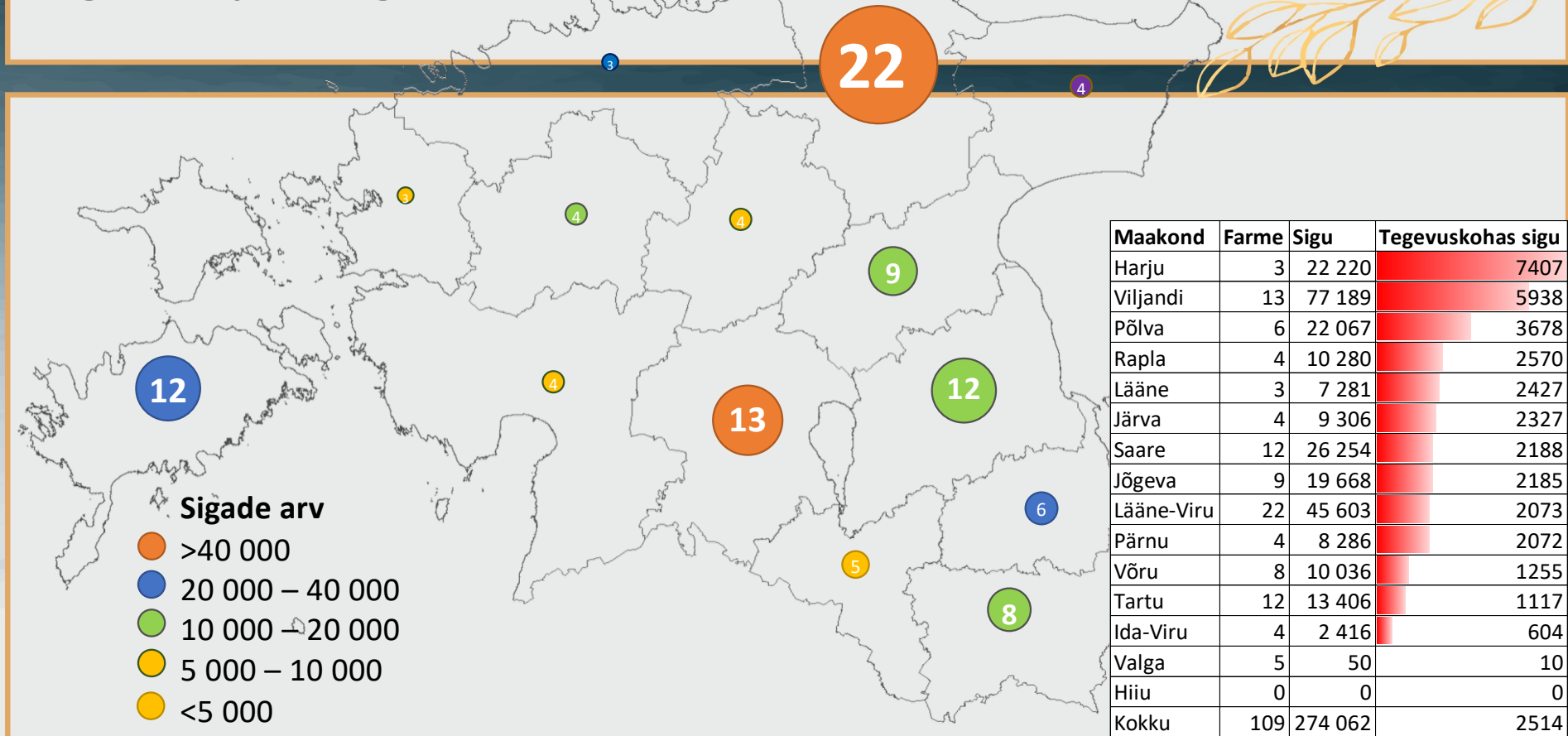
Allikas: Marko Gorban, 2021

Loomakasvatustoodangu väärtuse struktuur 2022

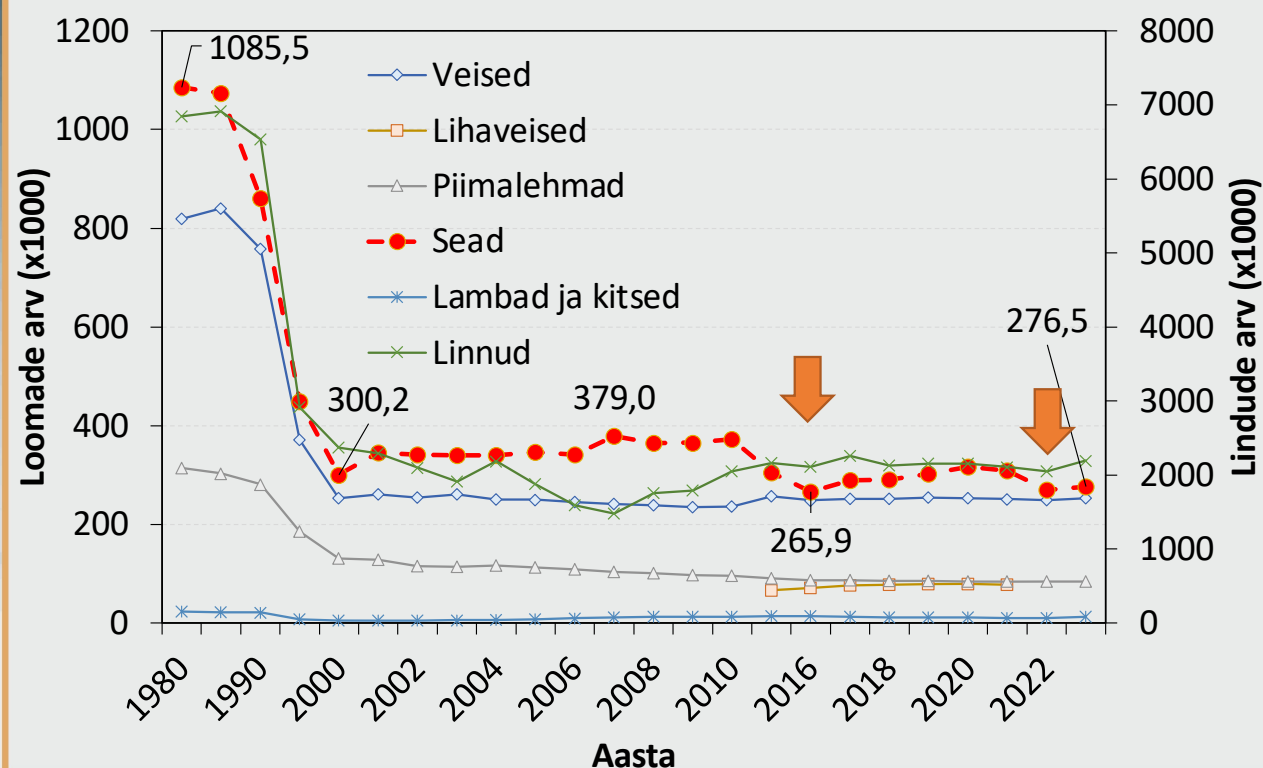
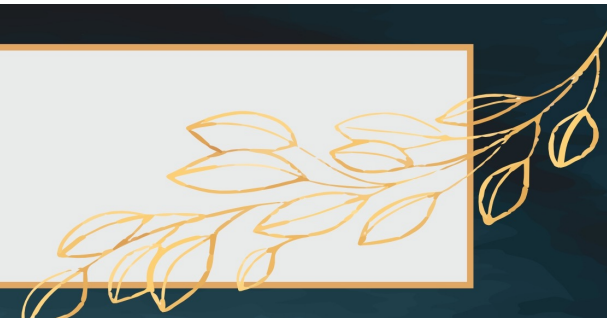

Seakasvatustoodangu väärtus on olnud viimastel aastatel langustrendis, moodustades loomakasvatustoodangu väärtusest 13% (varasematel aastatel on see olnud ~20%).

Sigade ja tegevuskohtade arv maakondades

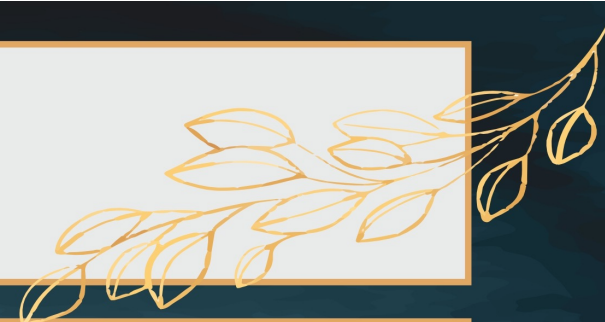

Loomade arv

- 2016. a SAK mõj.
- Tabandunud farmide taaskäivitamine raskendatud.
- 2022. a energia- ja söödahinna tõus.

Seakasvatuse struktuur

ETSAÜ

25 liiget.

9433 emist.

Täistsüklilised
sigalad.

Rakvere Farmid

~8000 emist

EKSEKO
täistsükliline sigala.

Lepingulised
nuumafarmid

Atria Farmid

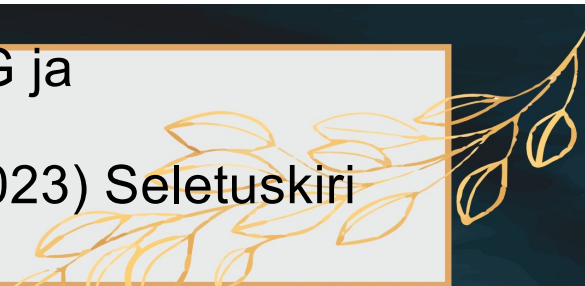
~2500 emist

Täistsükliline sigala.
Lepingulised farmid

54% emistest, *ca* 70% tapamahust (2 tapamaja)

Põllumajandusloomade ja väetiste osas integreeritud KHG ja õhusaasteainete prognoosimise süsteemi loomine

Prognoosimudeli arendused (märts 2023 — september 2023) Seletuskiri

	Mõõtühik	Baasaasta		Tulemused								
		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Sademed (kasvutempo aastas)	protsent		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Temperatuur (kasvutempo aastas)	protsent		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K ₂ O (kasvutempo aastas)	protsent		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N (kasvutempo aastas)	protsent		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P ₂ O ₅ (kasvutempo aastas)	protsent		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Piimalehmad	arv	83 900	83 833	83 840	83 919	84 062	84 248	84 468	84 719	84 997	85 301	85 629
Ammlehmad	arv	30 800	30 561	30 323	29 992	29 666	29 469	29 413	29 498	29 717	30 058	30 508
Piima- ja lihatõugu lehmullikad >2 a	arv	12 800	12 314	12 380	12 442	12 332	12 361	12 389	12 408	12 470	12 541	12 623
Piima- ja lihatõugu pullid >2 a	arv	4 300	3 940	4 028	4 071	3 998	4 025	4 034	4 035	4 059	4 081	4 107
Piima- ja lihatõugu lehmullikad 1-2 a	arv	42 600	42 470	42 723	42 409	42 374	42 421	42 437	42 575	42 767	42 999	43 292
Piima- ja lihatõugu pullullikad 1-2 a	arv	6 300	6 951	6 819	6 694	6 795	6 756	6 754	6 795	6 815	6 853	6 902
Piima- ja lihatõugu vasikad <1 a	arv	69 000	69 474	68 770	68 775	68 748	68 633	68 776	68 986	69 267	69 667	70 137
Veised kokku	arv	249 700	249 542	248 882	248 302	247 975	247 913	248 271	249 015	250 091	251 499	253 198
Suguemised	arv	22 500	23 842	24 785	25 208	25 373	25 481	25 517	25 503	25 459	25 386	25 289
Nuumsead >110 kg	arv	13 600	15 486	16 099	16 374	16 481	16 551	16 575	16 566	16 537	16 490	16 427
Nuumsead 80-110 kg	arv	37 300	43 222	44 931	45 698	45 998	46 193	46 259	46 234	46 155	46 022	45 846
Nuumsead 50-80 kg	arv	52 000	52 517	54 593	55 525	55 889	56 127	56 207	56 177	56 080	55 919	55 705
Noorsead 20-50 kg	arv	50 900	52 425	54 498	55 428	55 792	56 029	56 109	56 079	55 982	55 822	55 608
Põrsad <20 kg	arv	92 900	95 282	99 050	100 741	101 402	101 832	101 979	101 923	101 748	101 456	101 067
Sead kokku	arv	269 200	282 774	293 956	298 975	300 934	302 212	302 646	302 482	301 961	301 095	299 942

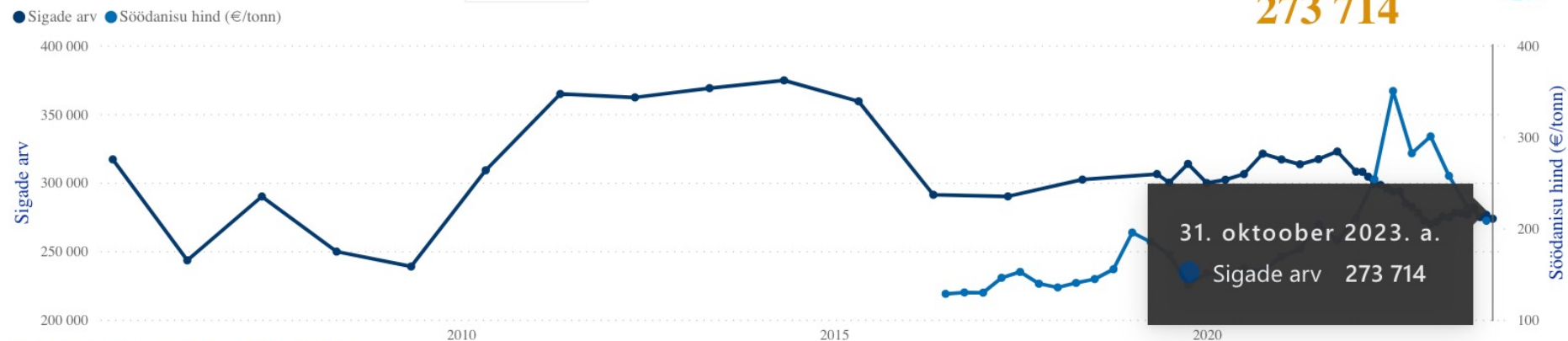
Sigade arv Eestis

1.01.2005

18.11.2023

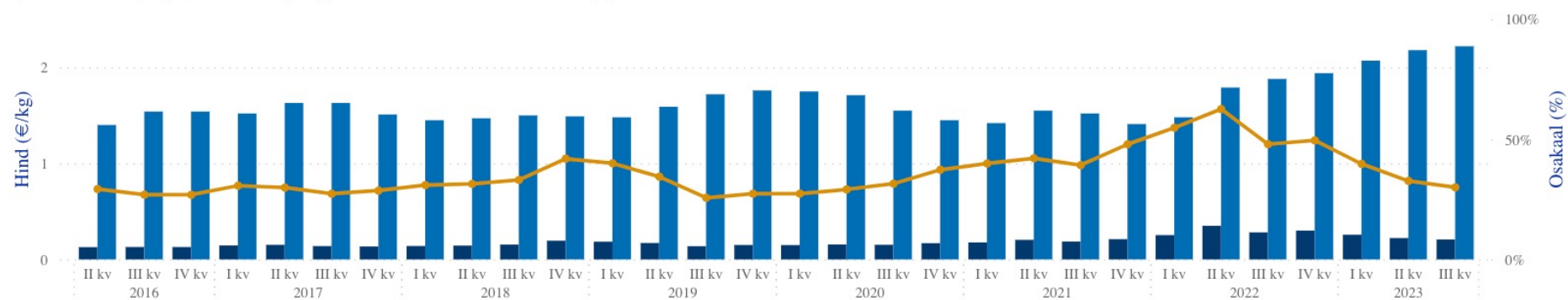
Sigade arv (eelmise
kuu lõpu seisuga)

273 714

Söödanisu hind VS sealiha hind

● Söödanisu hind (€/kg) ● Sealiha hind (€/kg) ● Söödanisu hinna osakaal liha hinnas (%) *

* Osakaalu arvutamisel on arvestatud, et 1 kg sealiha tootmisele kulub keskmiselt 3,2 kg teravilja

Andmeallikad: PRIA põllumajandusloomade register ja Eesti Konjunktuuriinstituut

Seakasvatajate käive

Täistsükliga seakasvatajad

1.01.2017

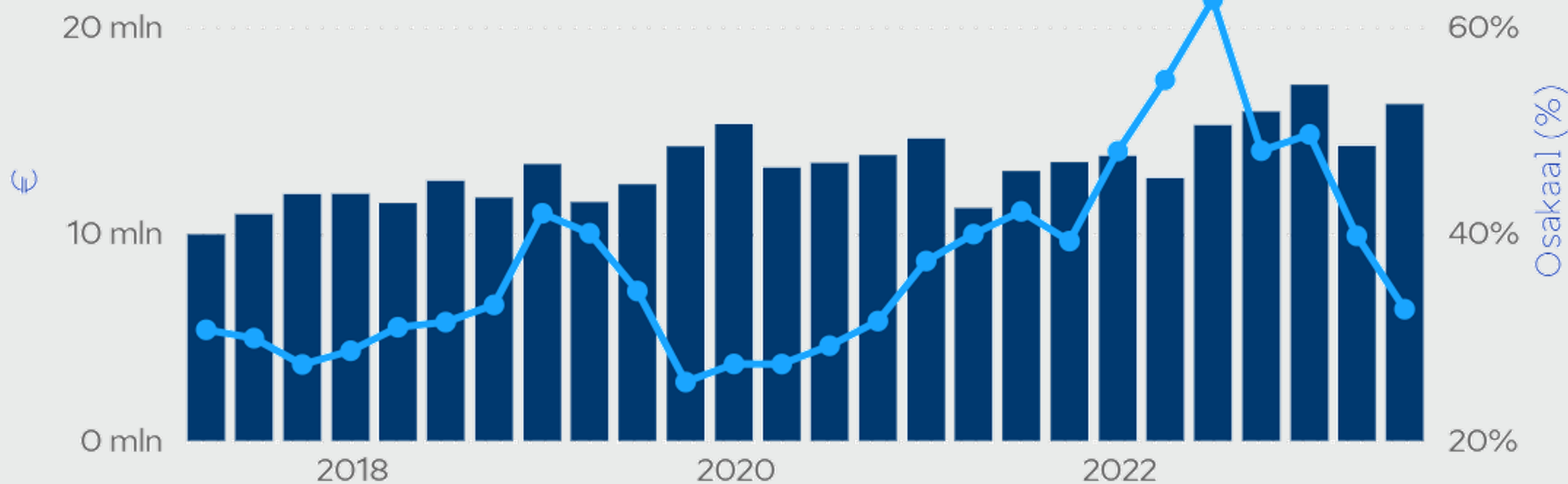

31.08.2023

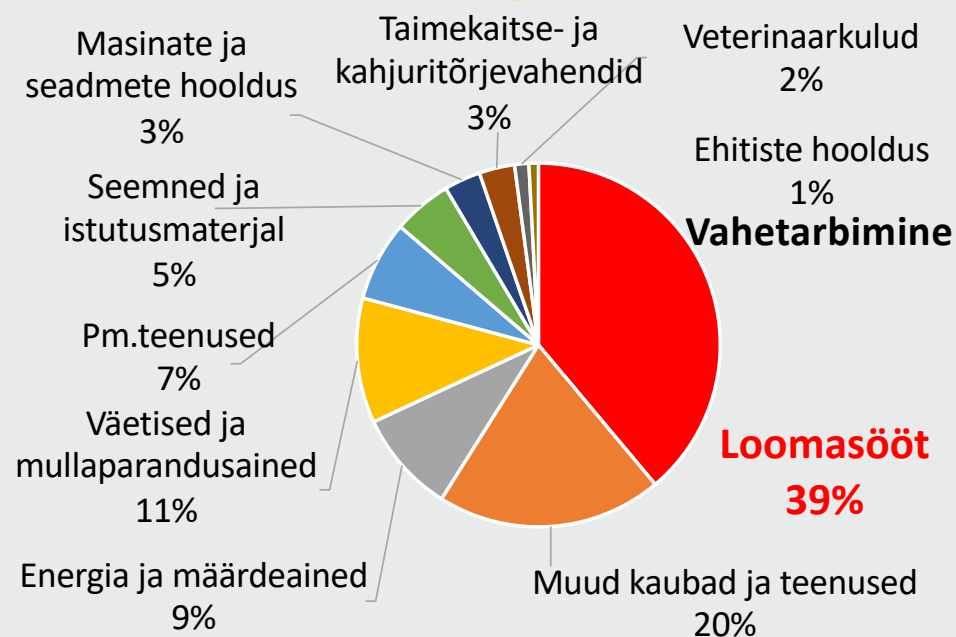
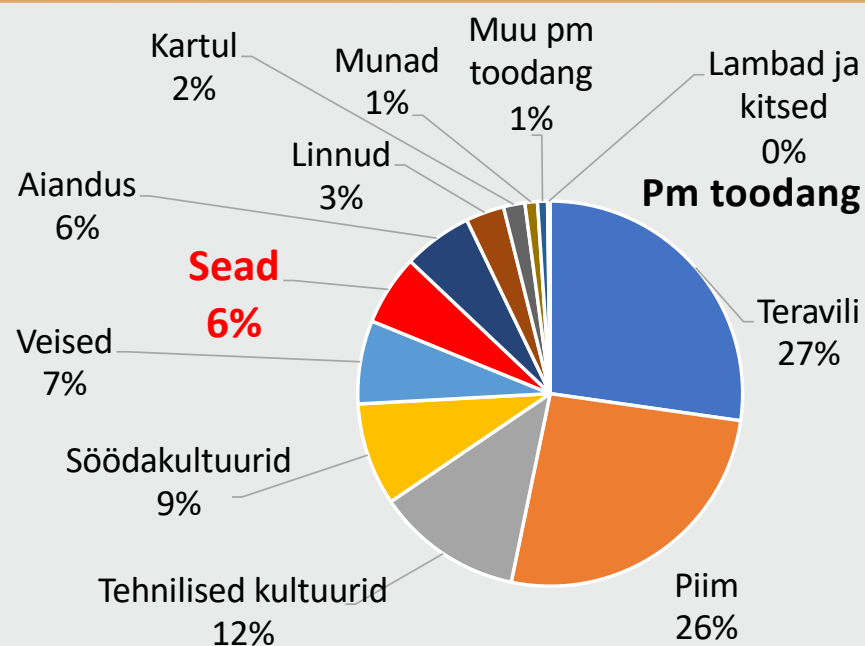

● Käive ● Söödanisu hinna osakaal liha hinnas (%)

Andmeallikad: PRIA põllumajandusloomade register ja EMTA

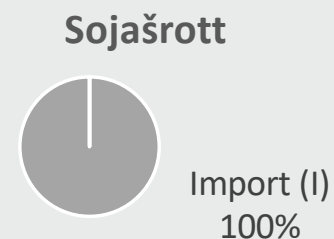
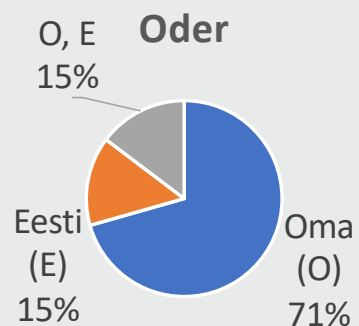
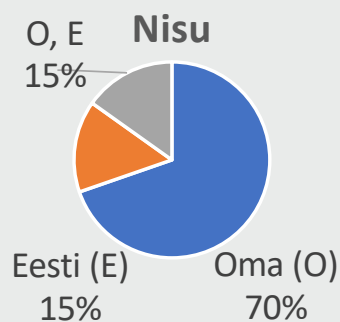
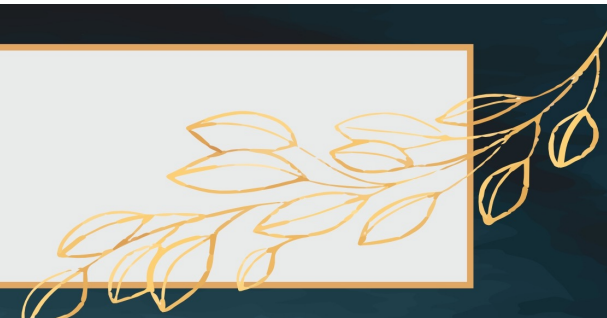
Pm toodang ja vahetarbimine vastava aasta alushindades 2022

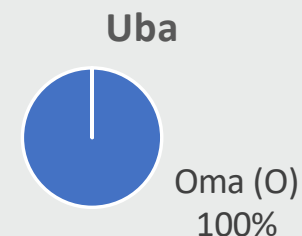
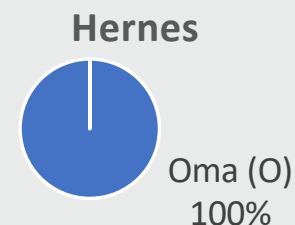
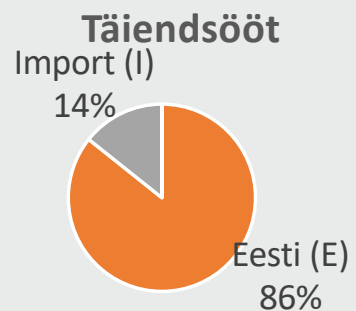
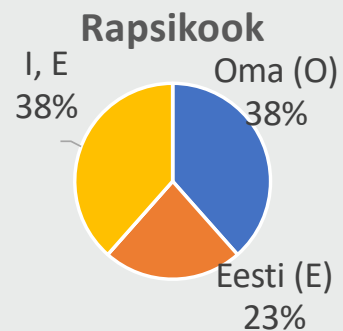
- Seakasvatus annab Eesti pmtoodangu väärtusest 6% (SA).
- Seakasvatus on suure tähtsusega vahetarbimises, kus on suurima osakaaluga loomasööt (39%).

Söötade päritolu – kodumaine

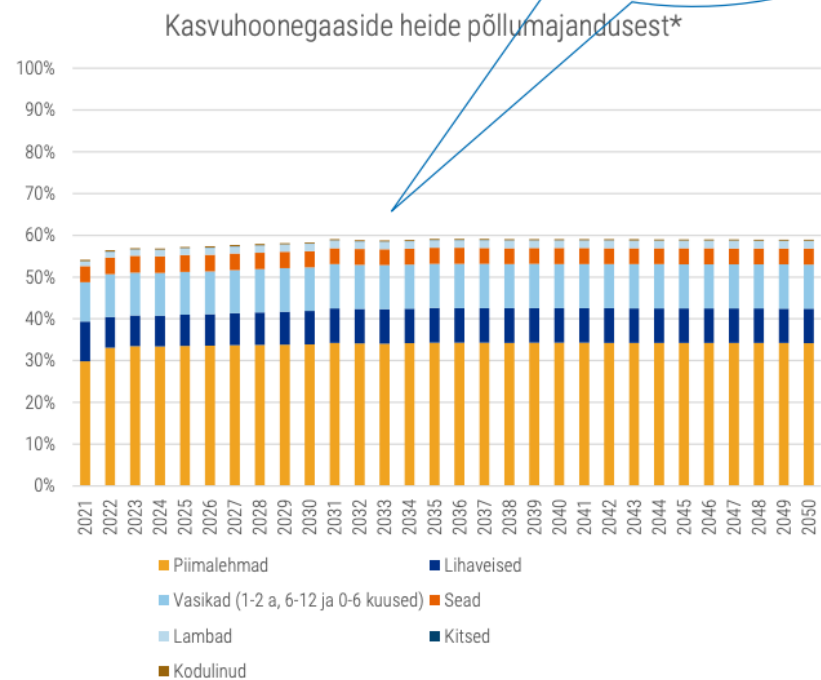
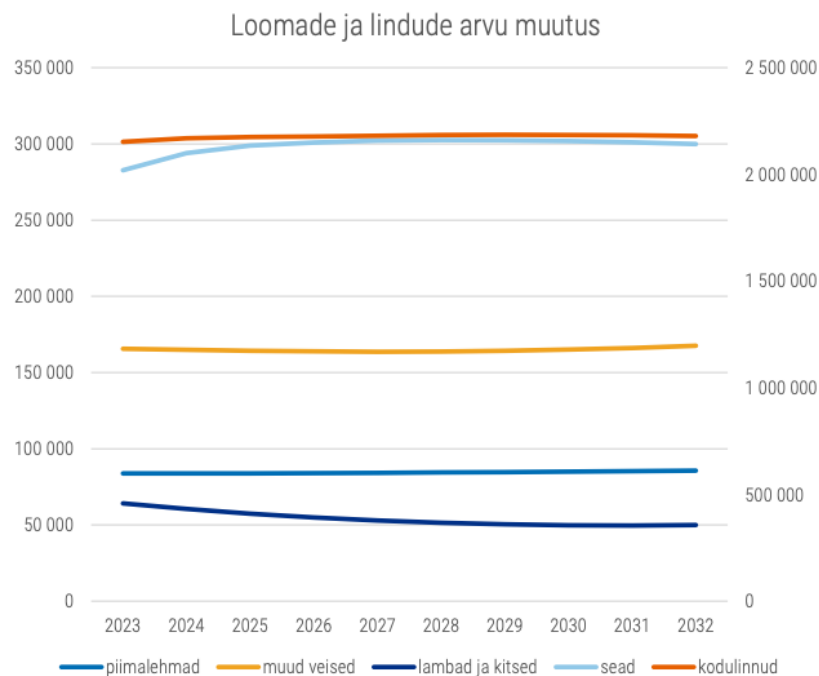
O – ettevõttes kohapeal toodetud, E – Eestis toodetud, I - imporditud

Asendada kohalikuga

Loomade arvu prognoos ja heide loomakasvatusest

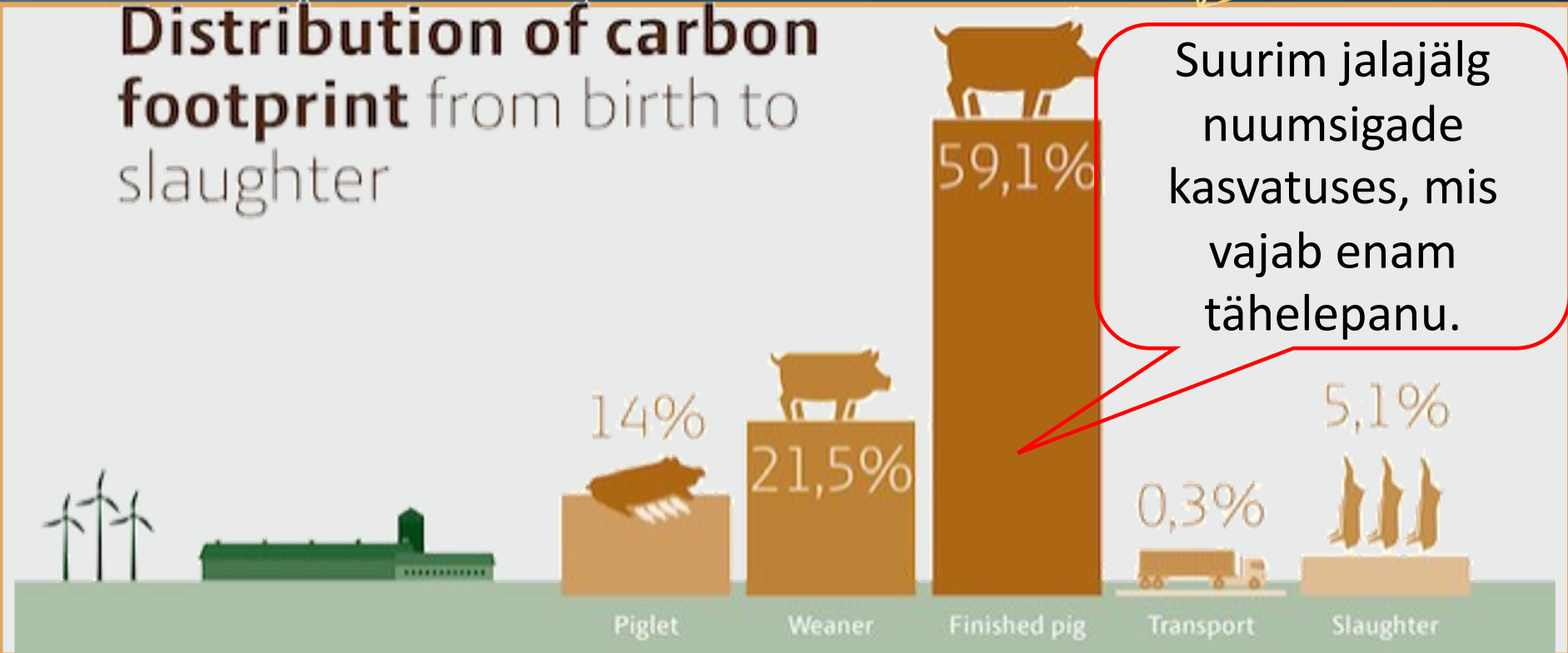
2023. a
1235,9 t CO₂ ekv
2032. a
1572 t CO₂ ekv kokku
heide põllumajandusest

Kasvuhoonegaaside heitkogused loomariühmade kaupa ei sisalda heitkoguseid karjatamisest ning loomasõnnikust, mis kasutatakse väetisena

Allikad: METK, EKUK

Süsiniku jalajälje suhteline jaotus seakasvatuses sünnist kuni tapmiseni – Taani näitel

Distribution of carbon footprint from birth to slaughter

Preliminary calculation for the PORK project based on the PEF calculation method. The relative distribution is expressed in percent. Source: SEGES, Danish Agriculture & Food Council.

Roheüleminek

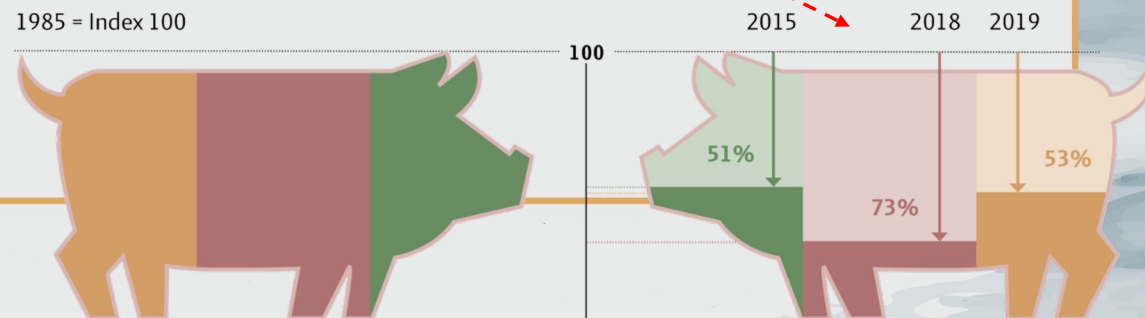
- Efektiivseim viis KHG vähendamiseks seakasvatuses on läbi **aretuse**.
 - Parem kasvukiirus.
 - Parem söödaväärindus.
 - Suuremad pesakonnad – vähem emiseid.
 - **Oluline toetada aretusmaterjali ostmist.**

Emissions per kg pig meat 1985 - 2019

■ Nitrogen ex animal ■ Ammonia, housing and store ■ Phosphorous ex animal

1985 = Index 100

MIDA ME PEAME TEGEMA? LIHAsektori arengukava aastaks 2030

Nelja põllumajandussektori põhivaldkonna – piimasektor, teraviljasektor, lihasektor ja aiandussektor – ja nendega seotud töötleva tööstuse arengukava aastateks 2020–2030

- **Visioon**

- *Eesti lihasektor on mitmekesise toodanguga, jätkusuutlik, loodus- ja elukeskkonda väärtustav, tagab isevarustatuse ja on suunatud ekspordi kasvatamisele turuniššides.*

- **Eesmärk**

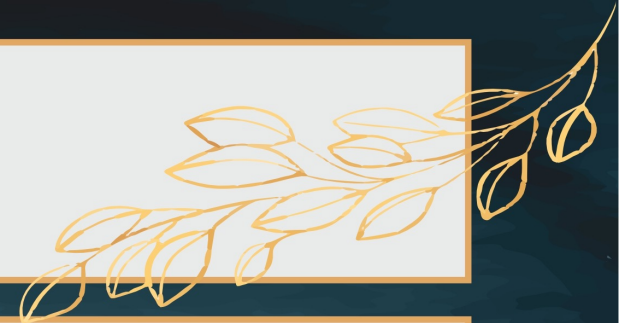
- *Lisandväärtuse ja kodumaise tooraine kasutamise suurendamine.*

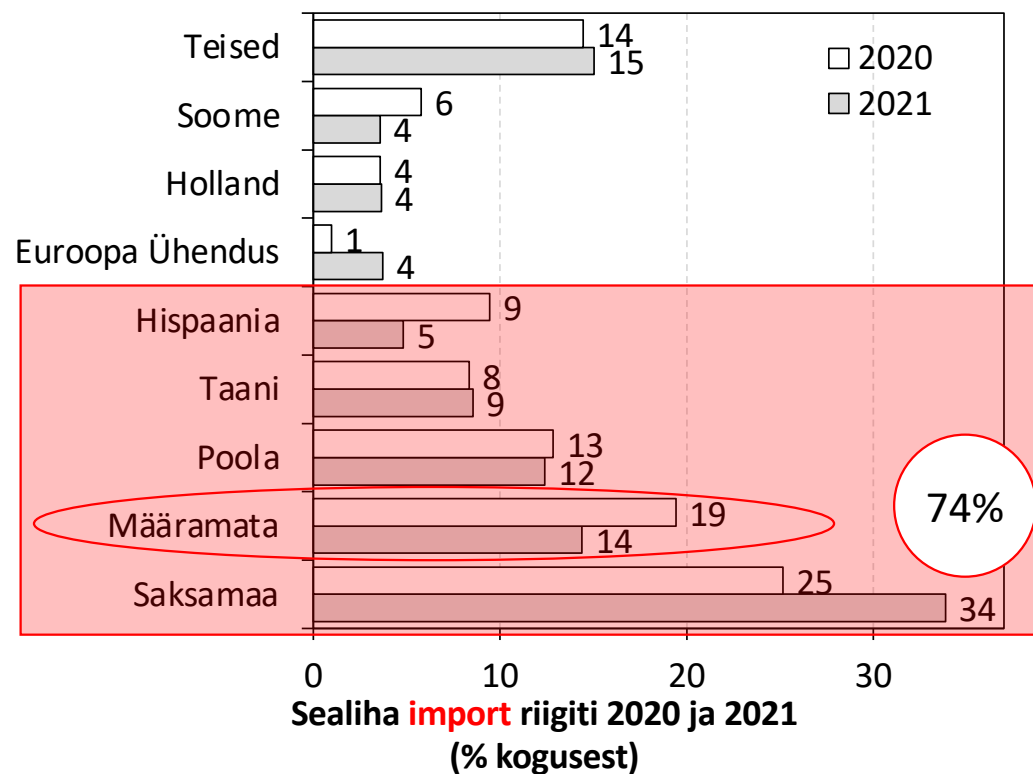
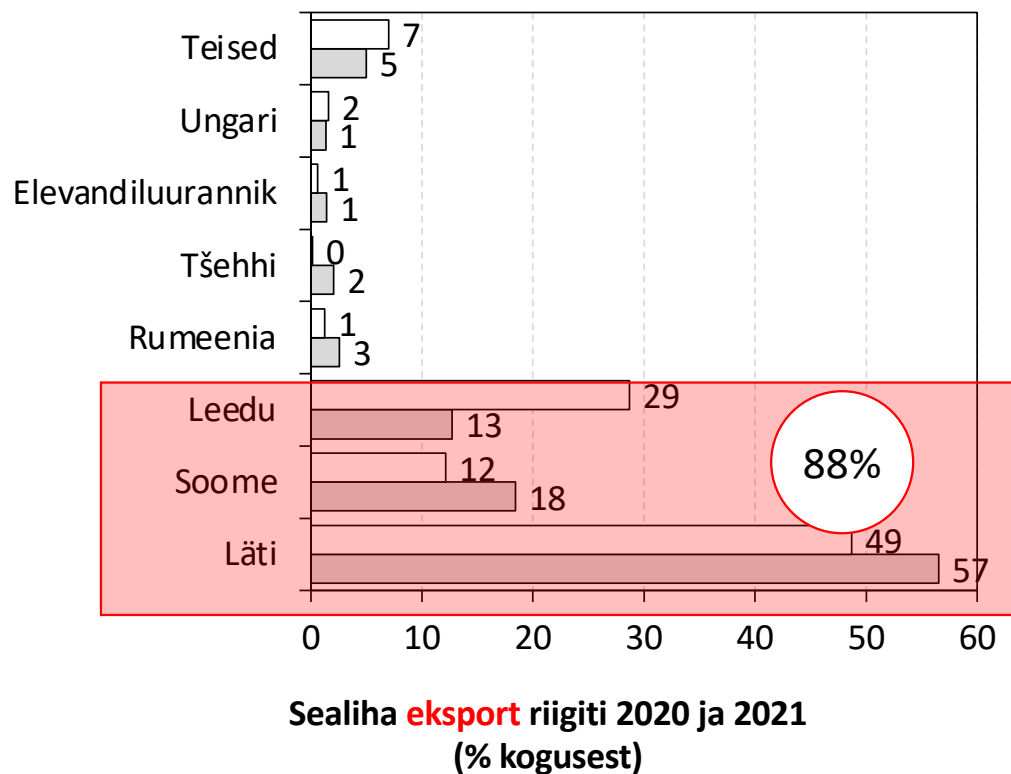
Põllumajanduskoda

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

AGA?! MIS SAAME TEHA?

Välisturg

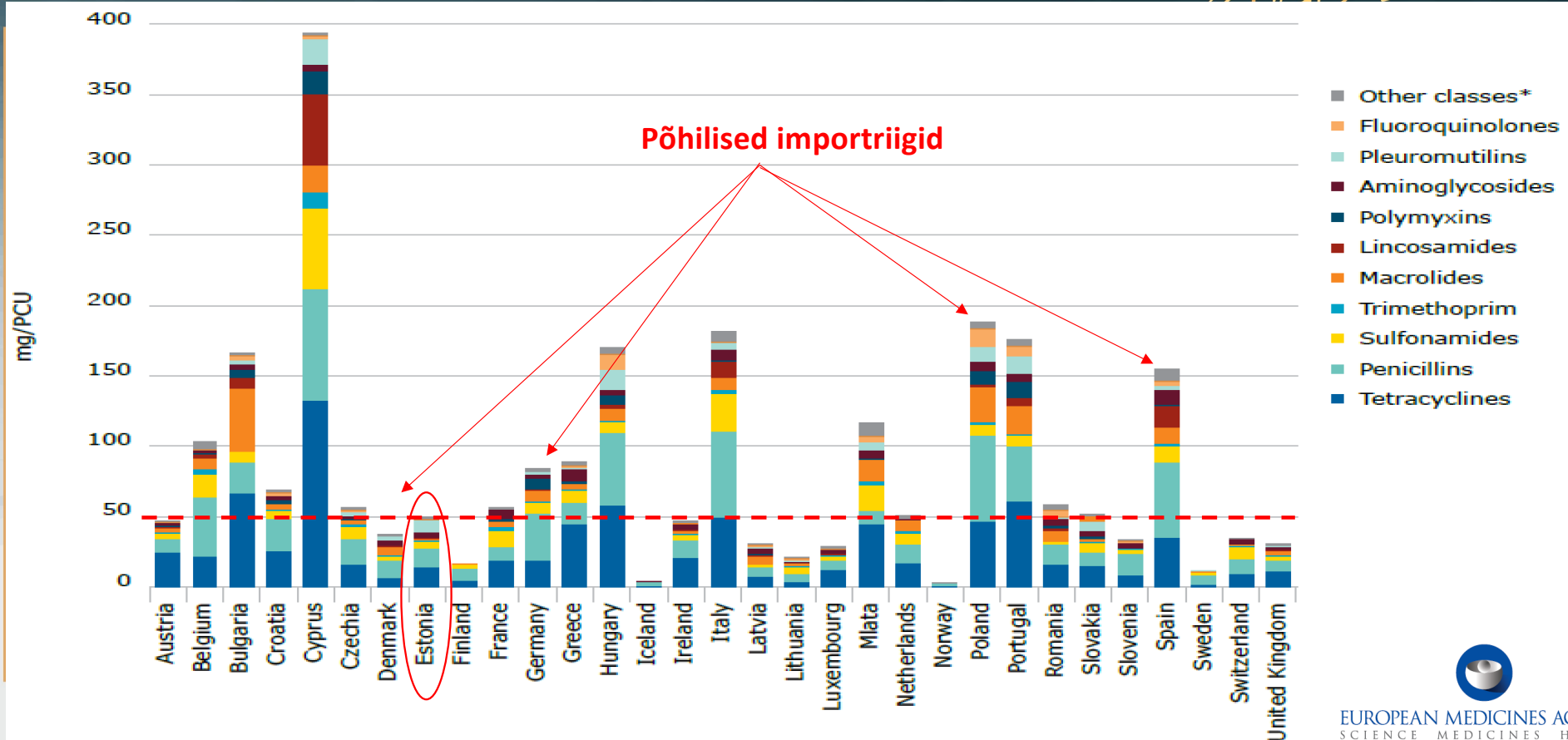
2021. a oli sealiha import 15 180 t e 31,4 milj eurot ja eksport 7303 t e 15,1 milj eurot.

Kui palju tööd ja tulu ühes aastas võiks anda imporditud liha asendamise kodumaisele?

	Lihaveisekasvatus	Seakasvatus	Linnukasvatus	Kokku
Värske ja külmutatud veiseliha import, mln eurot	14.8			109.3
Värske, jahutatud või külmutatud sealiha import, mln eurot		55.6		
Kodulindude värske, jahutatud või külmutatud liha, mln eurot			38.9	
Hinnanguline sisendite kasutus sellise koguse liha tootmiseks				
Ostusöödad, mln eurot	3.1	35.3	15.5	54
Tööjõud põllumajandusettevõtetes, aastaühikut	1388.3	473.5	338.2	2200
Veterinaarkulud, mln eurot	0.6	2.3	0.2	3
Masinate ja ehitiste korrashoid, mln eurot	7.4	2.1	1.3	11
Energia (mootorikütus, elekter, kütteained), mln eurot	6.5	3.3	1.5	11
Lepingulised tööd, mln eurot	3.2	2.2	1.7	7
Rendikulud, mln eurot	2.4	0.1	0.0	3
Intressikulud, mln eurot	0.9	0.4	0.4	2
Netoinvesteering, mln eurot	15.6	3.3	5.2	24
Netolisandväärtus, mln eurot	19.5	13.7	9.2	42

Allikas: 2019. a hinnangulised arvutused Statistikaameti väliskaubanduse andmete ja FADN andmebaasi andmete alusel. A.H. Viira (EMÜ) arvutus.

Antibiootikumide müük toiduloomade tarbeks, ESVAC raporti põhjal (2020)

Valdkondadevaheline koostöö

Strateegiline

EESTI TOIT- Kvaliteetne sealiha

- PÕKA
- Talust taldrikule
- Rohepööre
- „Põhjamaade“ pikk plaan

Funktsionaalne

ANDMEPÕHINE JUHTIMINE

- Andmete integreerimine (karjatarkvarad, põlluraamat, registrid jne)
- Seakasvatuse ja toidujulgeoleku seireandmed, sh isevarustatus
- KVALITEEDIKAVA

Taktikiline

MUUTUSED ESMATOOTMISES JA TÖÖSTUSES

- Ühistuline esmatootmine
- Spetsialiseerumine – geneetika, pörsatootmine, nuumikud
- Innovaatiline tööstus
- Lühike tarneahel

Eeldus:

Inimeste, huvigruppide ja tarneahela kõigi osapoolte vaheline dialoog ja ühise eesmärgi mõistmine

Vajadused:

Fokusseeritud sekkumised investeeringuteks ja digitaliseerimiseks ja teadusarenduseks.

Lisandväärtus ka muudes valdkondades (nt meditsiin)

Eesti lihasektor – visioon ja eesmärk PÕKA 2030

EESTI TOIT! 4- SEKTORI ARENGUKABA RIIGI VISIOON

- Eesti lihasektor on:
 - mitmekesise toodanguga,
 - jätkusuutlik,
 - loodus- ja elukeskkonda ning loomade heaolu väärtustav,
 - efektiivne,
 - tagab isevarustatuse ja
 - on suunatud ekspordi kasvatamisele turuniššides.
- Tänu kõrgele karjatervise tasemele ja jälgitavusele on toit ohutu.
- Kasvavad lisandväärtuse andmine ja kodumaise to- oraine kasutamine.
- Keskse kohal on teadusuuringud ja innovatsioon.
- 2030. aastaks on Eesti taudivaba.
- Toidujulgeolek on tagatud.

Visiooni saavutamiseks on vaja **ühist eesmärki ja koostööd** erinevate sidusrühmade, sh seakasvatajate, teadlaste, poliitikakujundajate ja tööstuste vahel.

TEGEVUSSUUND 1: PÕLLUMAJANDUSKESKKOND

Eesmärgid:

- Väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise negatiivne mõju keskkonnale on vähene.
- Põllumajandustootmise negatiivne mõju kliimamuutusele ja õhukvaliteedile on vähenenud ning positiivne mõju on suurenenud.
- Säilinud on põllumajandusmaa elurikkus ja maastiku mitmekesisus ning tagatud on ökosüsteemi teenuste toimimine.

TEGEVUSSUUND 2: TAIMETERVIS, LOOMADE TERVIS JA HEAOLU

Eesmärgid:

- Eesti on vaba ohtlikest taimekahjustajatest.
- Eesti on vaba eriti ohtlikest loomataudidest.
- Üldine karjatervise tase ja loomade heaolu paraneb.

TEGEVUSSUUND 3: TOIDUOHUTUS

Eesmärgid:

- Eestis toodetud ja tarbitud toit on ohutu.
- Tarbija teadlikkus toiduohutusest on kõrge ja tema valikud on tervist toetavad.

TEGEVUSSUUND 4: KVALITEETSED SISENDID PÕLLUMAJANDUSES

Eesmärgid:

- Põllumajandusmaa võimaldab mitmekesist põllumajandustootmist.
- Põllu- ja aiakultuuride sortide ning taimse paljundusmaterjali valik on mitmekesine, kvaliteetne ja kohalikesse oludesse sobiv.
- Tõuaretusega on tagatud Eesti oludesse sobivad tõud ja geneetiline mitmekesisus.

TEGEVUSSUUND 5: PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TOOTMINE, VÄÄRINDAMINE, TURUSTAMINE

Eesmärgid:

- Eesti toiduainesektor on konkurentsivõimeline nii sise- kui ka välisturul.
- Tootja positsioon turul on tugev.
- Eesti tarbijad eelistavad ja tarbivad Eestis toodetud toitu.

TEGEVUSSUUND 6: MAA- JA RANNAPIIRKONNA ARENG

Eesmärgid:

- Maapiirkonna elanikkond on aktiivne ja elujõuline.
- Maapiirkonnas on kasvava lisandväärtusega mitmekesine ettevõtlus.

TEGEVUSSUUND 7: TEADUS JA INNOVATSIOON NING TEADMUSSIIRE

Eesmärk:

- Teadmiste loome ja teadmussiire toetab põllumajanduse ja kalanduse valdkonna eesmärkide saavutamist.

Milleks meile toidu
kvaliteediprogramm?

Milleks meile kvaliteediprogramm?

➤ Et eristuda

- Eesti toit on hinnatud ning tuntud nii sise- kui välisturul oma hea kvaliteedi ning kõrgemate tootmisstandardite poolest.
- Tarbija saab teha teadliku valiku.
- Kvaliteedikava saab riigihankesse nõudena sisse kirjutada, võimaldades koolides, lasteaedades, sõjaväes jne eelistada kohalikku liha.
- Kvaliteedikava saab seada standardiks, mida jaeketid nõuavad.
- Argumendid vegan-, looma- ja keskkonnakaitse organisatsioonide propagandale vastamiseks.

„Need, kes tahavad oma toodetega minna välisturgudele ja leida uusi sihtgrupe, neil tuleb hakata järgima jätkusuutliku ettevõtte nõudeid ja oma toodetele vormistada sertifikaadid ning vastata palju kõrgematele kvaliteedinõuetele, kui oleme kehtestanud koduturul ja Baltikumis,” rääkis E-Piim Tootmine ASi juht **Jaanus Murakas**.

Sigade heaolukampaania

EESTI VEGAN SELTS

ALLKIRJASTA PETITSIOON →

Loomade söömine põhjustab pandeemiaid

Hispaania seakasvatuse aruande järelendus

- Sektoris eksploatatakse tööjõudu tasemel, mida võib võrrelda kaasaegse orjusega.
- Turgu domineerivad vertikaalselt integreerunud mehhaniseeritud suurettevõtted, mis tõrjuvad turult välja väikeettevõtjad ning pigem suurendavad maapiirkondades tööpuudust.
- Suurtootmised reostavad põhjavett ja õhku, muutes intensiivse tootmisega piirkondades joogivee kõlbmatuks ning tekitades inimestele, kes peavad pidevalt toksilisi gaase sisaldavat õhku hingama, tõsiseid terviseprobleeme.
- Tingimused, milles loomi peetakse ning koheldakse, on äärmiselt halvad.
- **Sellistel tingimustel tootmine on võimalik vaid tänu ÜPP toetustele ning poliitilisele poolehoiule.**

Milleks meile kvaliteediprogramm?

➤ Jaekaubandus ja tööstus nõuavad

- Ettevõtetel kohustus oma kestlikuid praktikaid mõõta ning raporteerida.
- UK-s, USA-s, Saksamaal levinud praktika, et kaubandus on oma nõuetesse standardi sisse kirjutanud (Red Tractor, Neuland, WeCare jne)

"Consumers are becoming more and more conscious about what they're eating and where their food comes from. The Red Tractor logo visually indicates to our customers that the product is safe and traceable which helps to reassure our shoppers."

"Animal welfare and environmental impact is also a priority for us and a key concern for our shoppers. By working with Red Tractor farmers, we know that they take pride in producing meat that has been produced in accordance with high animal welfare regulations whilst safeguarding against environmental impact."

Waitrose

ASDA

TESCO

Milleks meile kvaliteediprogramm?

➤ Toetused

- Kvaliteedikava arendamine kuni 100 000 eurot;
- Kvaliteedikava raames müügiedendus kuni 150 000 eurot;
- ELi promotsioonimeede- eelarve kokku ca 180 miljonit eurot;
- Abi põllumajandustoodete tootjate osalemiseks kvaliteedikavades (2022/2472 Artikkel 20(2)b))

4,8 miljonit eurot
veise- ja lambaliha
promotsiooni
tegemiseks Hiinas,
Jaapanis, Lõuna-
Koreas ja USAs

Mida teised teevad?

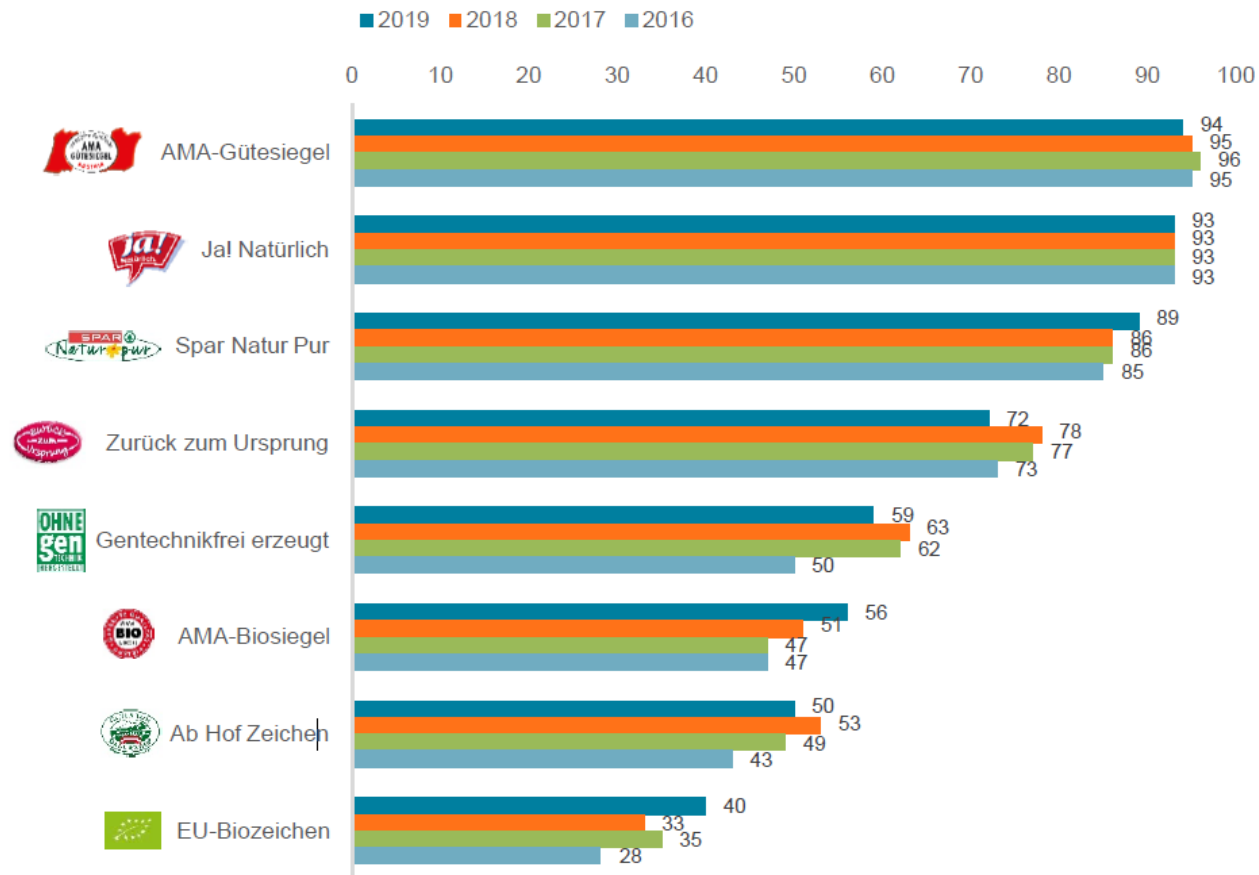
AMA tuntumad märgid

- AMA – quality seal (AMA-Gütesiegel)
- AMA – organic seal (AMA-Biosiegel)
- AMA – Gourmet - Region

Erinevate riikide jaoks erinevad värvid

Tuntus

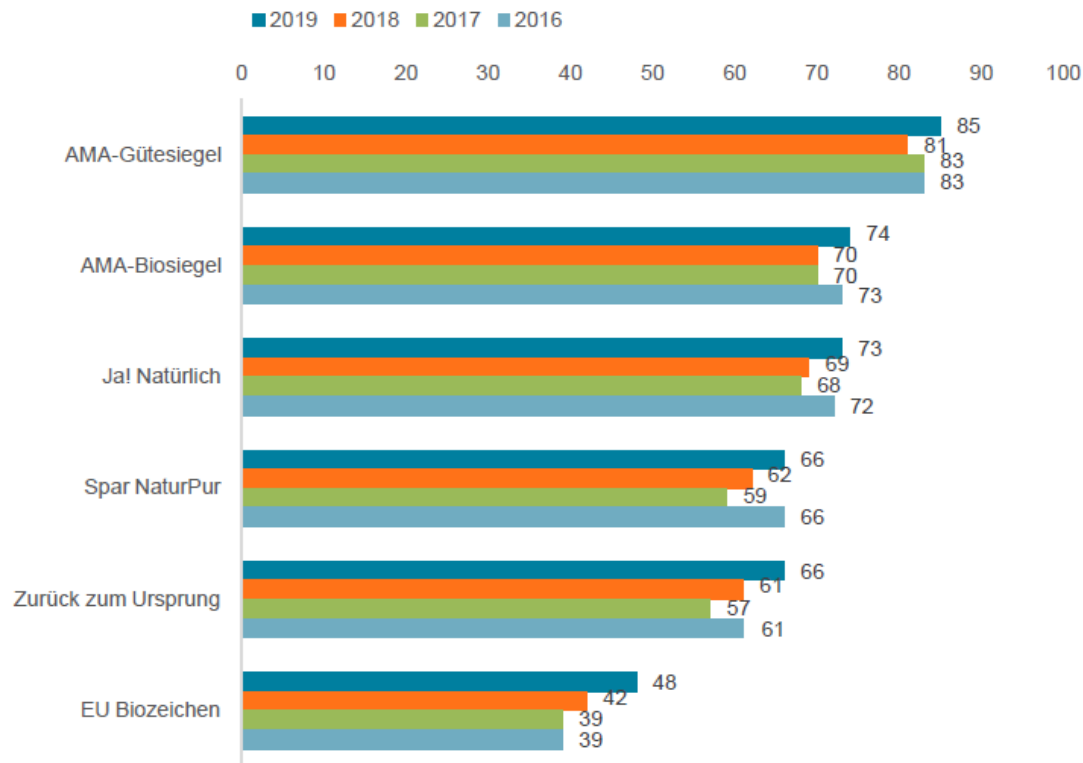

%-Werte, n=1000

3. Nun zeige ich Ihnen verschiedene Zeichen bzw. Marken. Bitte sagen Sie mir, welche dieser Zeichen Sie schon irgendwo gesehen haben.

Usaldusväärsus

very/rather credible

%-Werte, n=1000, 1 = das Zeichen ist sehr glaubwürdig, 5 = das Zeichen ist überhaupt nicht glaubwürdig

8a. Bitte beurteilen Sie auch noch diese drei Zeichen nach ihrer Glaubwürdigkeit, nach dem Vertrauen, das Sie in die Zeichen haben.

AMA – KVALITEEDIMÄRK LIHALE (2021)

- 886 litsentsi (2297 tegevuskohas);
- Kohalikud kaubandusketid müüvad AMA kvaliteedimärgiga tooteid:
 - Spar, Maximarkt
 - Billa und Billa Plus
 - MPreis
 - Lidl
 - Unimarkt
 - Hofer
 - Transgourmet, Karnerta , Metro, AGM
- Ca 40-50% turuosa
- Üle 1800 etteteatamata kontrolli aastas

BORD BIA

IRISH FOOD BOARD

2021. aastal on BordBia valitud
Iirimaa mainekamaks
kaubamärgiks

Visioon: Customers around the globe recognise that Irish food and drink is world-class; that it is high quality, distinctive, and made by a diverse range of creative producers from a unique and fortuitous island location.

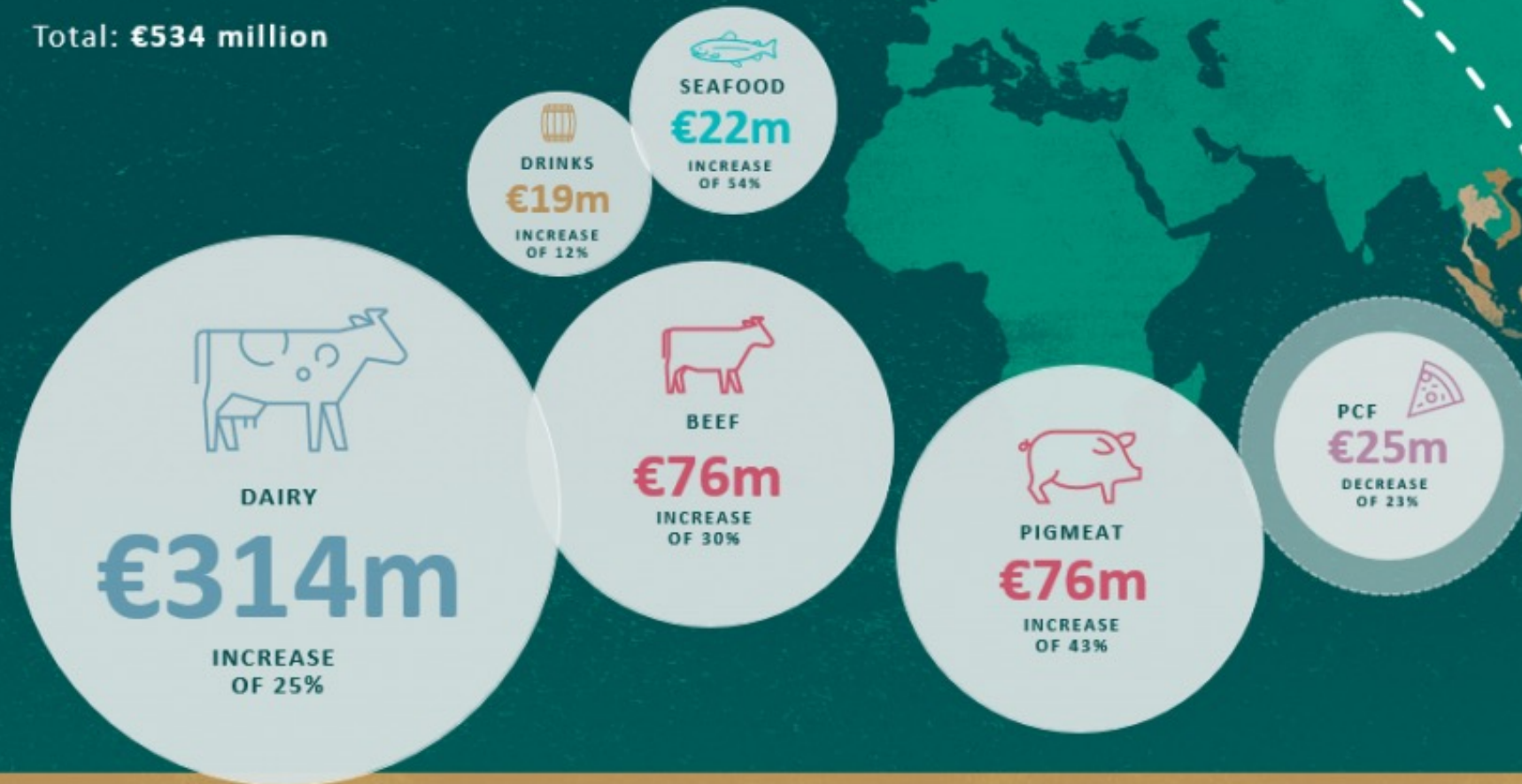
Eesmärk: Our purpose is to bring Ireland's outstanding food, drink and horticulture to the world, thus enabling growth and sustainability of producers.

IRISH EXPORT FIGURES 2021

Southeast Asia

Total: €534 million

Irish Agri-Food Trade Mission to Japan, Singapore and Vietnam

BORD BIA
IRISH FOOD BOARD

Ühtlase kvaliteedi tagamine

- Red Tractori logo saab kasutada ainult tootel, mis on toodetud, transporditud, ladustatud ja pakendatud vastavalt Red Tractori standarditele;
- Standardid on kokku leppinud ekspertide rühm;
- Standardite täitmisel tehakse koostööd 450 sõltumatu inspektoriga.

Valdkond	Organ	Alates	Red Tractor'i tootjad	Tunnustamata tootjad
Toiduhügieen	Toidustandardiamet, kohalikud omavalitsused	2006	Aastas kontrollitakse 2%	Aastas kontrollitakse 25%
Söödahügieen	Toidustandardiamet, kohalikud omavalitsused	2014	Aastas kontrollitakse 2%	Aastas kontrollitakse 25%
Loomatervis	Toidustandardiamet	2012	Juhuvalimi alusel kontrollitakse 1% aastas	Valitakse nii juhuvalimisse kui riskipõhistesse valimitesse
Keskkonnalubade määrused	Keskkonnaagentuur	2009	Ühine hindamise sertifitseerimisasutuse poolt	2 korda aastas
Nõuetele vastavus	Maaelu maksete agentuur	2014	Ei auditeerita	Auditeeritakse

Mida me tohime loota?

Toimiv lühike tarneahel- Ühistöö- kõikide valdkondade vahel!

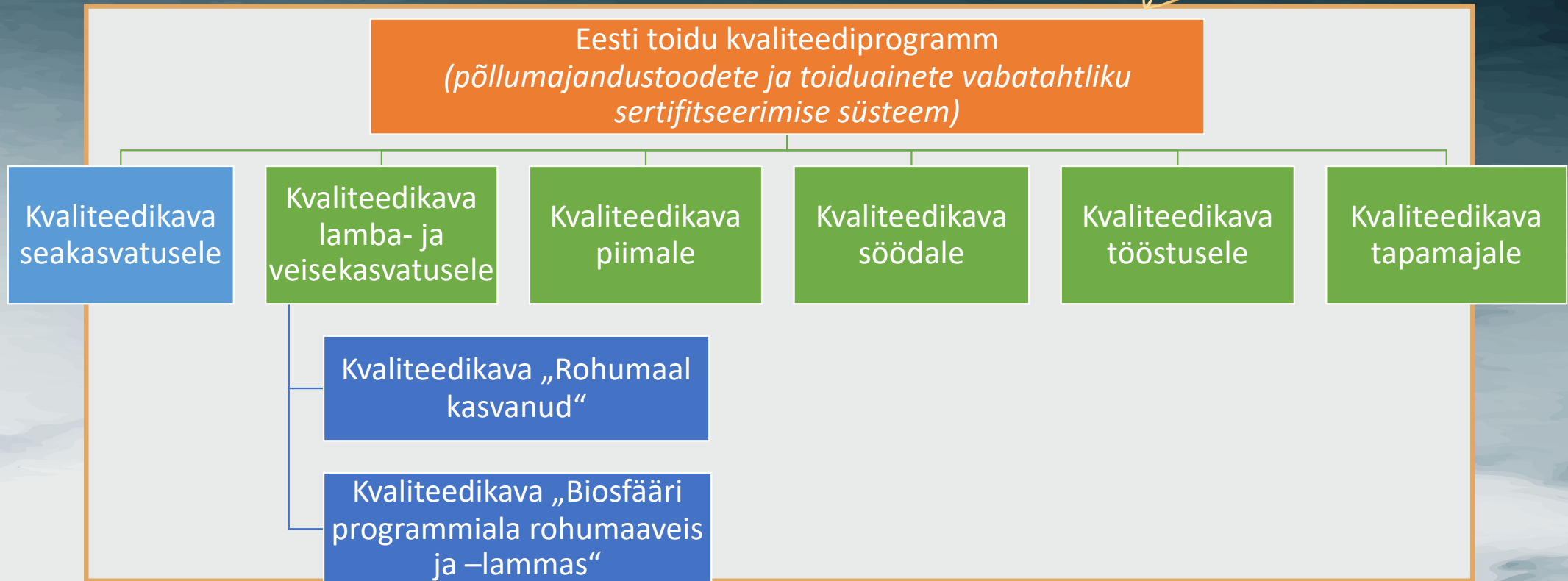
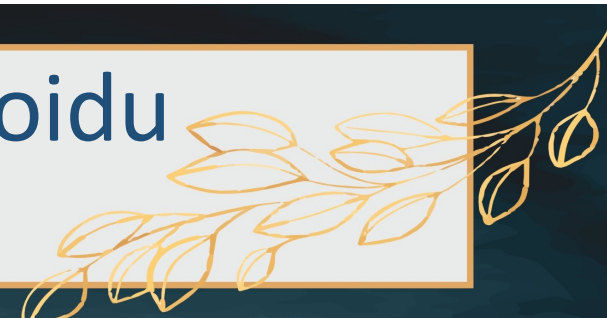

- Ühiskondlik kokkulepe
- Kvaliteetprogrammide
- **Riigihanked** - kohalikust toorainest valmistatud toit õpilasele, sõdurile, patsiendile
- **Ringmajandus** - ahelapõhise koostöö raames töötada välja ja rakendada Eesti jaoks sobiv loomsete **kõrvalsaaduste** **käitlemise** tehnoloogia, mille aluseks on ringmajanduse põhimõtted.
- Meie tarneahelapõhine koostöö saagu meie ühiseks eesmärgiks
- Kui suurendame loomaterwise ja –heaolu standardeid Eestis, kas nõuame sama ka importtooraine puhul?

Mida Eestis teha?

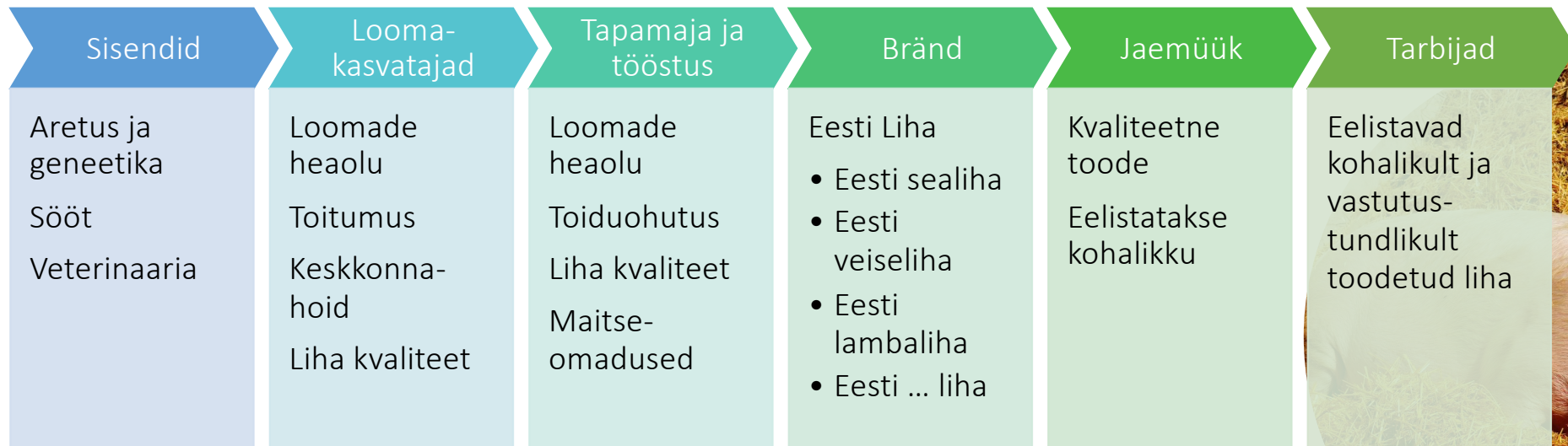
Mida ma mõtlen, kui räägin Eesti toidu kvaliteediprogrammist?

Vastutustundlikult ja usaldusväärsest talust taldrikule

Standardiseerimine Läbipaistvus Kontroll

Tarneahela osaliste tagasiside

Kvaliteedikava valdkonnad

Milleks? Kasu tootjatele

Et eristuda

- Eesti toit on hinnatud ning tuntud nii sise- kui välisturul oma hea kvaliteedi ning kõrgemate tootmisstandardite poolest.
- Tarbija saab teha teadliku valiku.
- Kvaliteedikavad saab riigihankesse nõudena sisse kirjutada, võimaldades koolides, lasteaedades, sõjaväes jne eelistada kohalikku toodet.
- Argumendid vegan-, looma- ja keskkonnakaitse organisatsioonide propagandale vastamiseks.

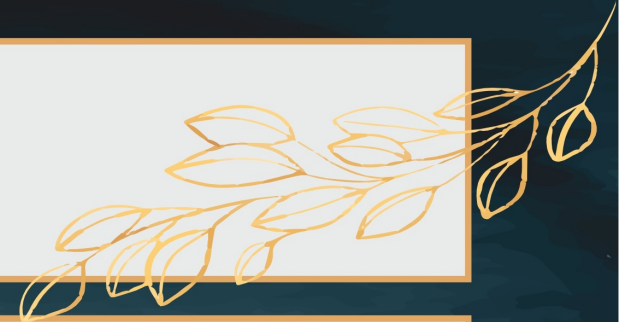
Jaekaubandus ja tööstus nõuavad

- Suurettevõtetel kohustus mõõta ja raporteerida oma kestlikke praktikaid.
- UK-s, USA-s, Saksamaal levinud praktika, et kaubandus on oma nõuetesse standardi sisse kirjutanud (Red Tractor, Neuland, WeCare jne).

Toetused

- Kvaliteedikava arendamine kuni 100 000 eurot.
- Kvaliteedikava raames müügiedendus kuni 150 000 eurot.
- ELi promotsioonimeede- eelarve kokku ca 200 miljonit eurot.

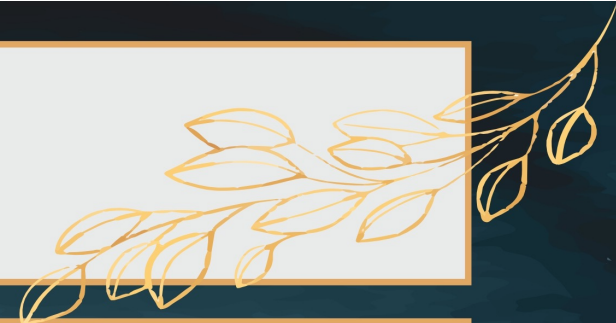
Sealihaga isevarustatuse eelised

- **Toiduga kindlustatus** – stabiilne ja järjepidev varustamine põhivalguallikaga.
- **Majanduslik stabiilsus** – loob töökohti kogu väärtusahelas.
- **Vähendatud kaubandussõltuvus** – vähem vastuvõtlik välistele turujõududele.
- **Kaubanduse tasakaalustamatuse vähendamine** – väheneb vajadus impordi järele.
- **Hinnakontroll** – võib aidata stabiliseerida hindu siseturul.
- **Bioohutus ja haiguste tõrje** – bioohutus- ja tauditõrjemeetmete haldamine.
- **Mõju keskkonnale** – rakendada kohalikele tingimustele kohandatud säästvamaid põllumajandustavasid, lühike tarneahele.
- **Tehnosiire ja innovatsioon** – julgustab investeringuid teadusuuringutesse, innovatsiooni ja tehnosiirdesse.
- **Maaelu areng** – oluline tööhõive ja majandustegevuse allikas maapiirkondades.
- **Kultuuriline ja kulinaarne tähtsus** – võimaldab säilitada traditsioonilisi toidueelistusi ja kulinaarseid tavasid, edendades kultuuripärandit.

Eesti seakasvatuse SWOT-analüüs

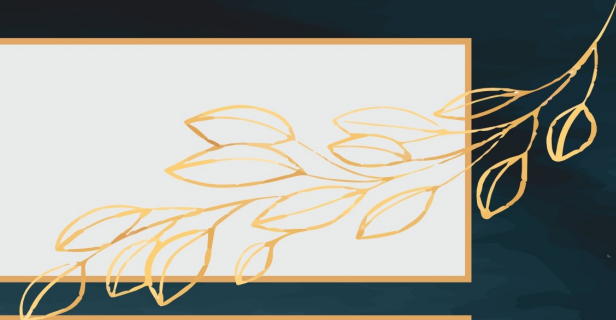
Tugevused

- Sealiha kvaliteet on kõrge (= tasemel tõuaretus ja söötmine)
 - Djuroki tõu kasutamine tagab maitstva, mahlase ja toitainerikka sealiha
 - SEUROP-süsteem tagab ühtlase kvaliteetse rümba (S-52,6%, E-47% - 60tuh rümba baasil 2022)
- Kõrged bioohutustandardid farmides
 - tarastatus, desovannidtranspordile, bioohutuskavad, PTA kontroll 4x/a
- Suhteliselt terve populatsioon
 - AB kasutus on alla EL keskmise
 - **meil ei ole PRRS-i ja seda staatust tuleb hoida!!**
- Üldine loomkoormus ja farmide asustustihedus väga hõre (2022 a)
 - Eesti 0,269 milj
 - Taani *c*a 11,5 milj (NB! 43 korda rohkem!!!)
 - Holland 11,3 milj
- Enamik farme renoveeritud 2000+ aastatel – suhteliselt heas seisukorras (veel)
 - sigade heaolu on tagatud vastavalt EL kehtivatele heaolunormidele

Eesti seakasvatuse SWOT-analüüs

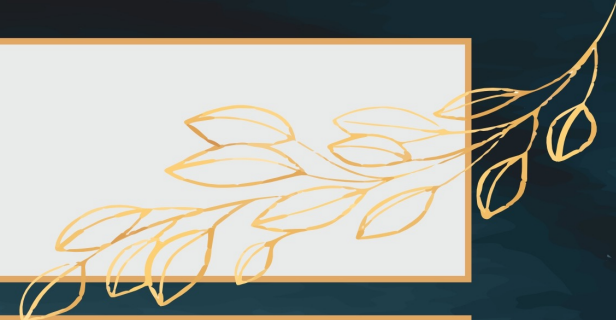
Nõrkused

- Seakasvatus ei ole populaarne ega prioriteet Eesti põllumajanduses
- Puudulik erialane koolitus haridussüsteemis - enamik tänaseid tegijaid on iseõppijad
- Spetsialistide vananemine, noori on vähe, raske leida töötajaid farmidesse
- Nõrk veterinaariaalne oskustase farmides, puudulik vet. Tugi seakasvatusele
- Nõrk haiguste diagnostika – puudulik koostöö vet. laborija teadusega
- Sõltuvus (väliskapitalil) suurtööstustest-tapamajadest (mõjutab liha hinda)
- Seakasvatajate omavaheline killustatus, halvad kogemused ühistööst (ELT)
- Farmide „parim enne“ hakkab varsti läbi saama - uued investeeringud? Heaoluinvesteeringud? Investeeringutoetused?
- Mitu aastat järjest kahjumit – **motivatsiooni langus**, nullinvesteeringud, hea, kui ellu on jäädud...

Eesti seakasvatuse SWOT-analüüs

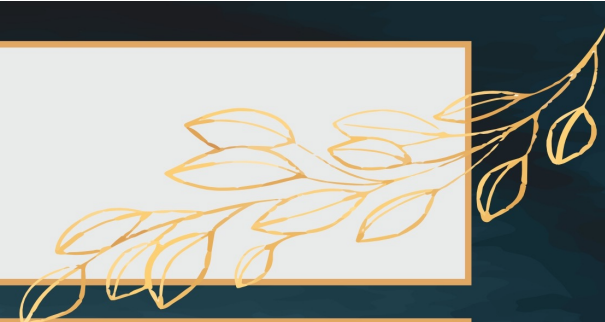
Võimalused

- Ohtlike nakkushaiguste-vaba populatsiooni säilitamine (PRRS, PED, TGE jt)
- Kodumaine tõuaretus => terve loom => terve populatsioon
- Tõumaterjali (tõuloomad, kuldisperma) müük teistesse riikidesse
- Ühistulistegevuse taassünd – tootjate ühistu(te) loomine – ühised ostud, ühised müügid, ühine lihatööstus
- Uue veterinaarteenusesüsteemi ülesehitamine – vajalik riigi tugi (tellimus)
- „Salmonellahirmu“ lõpp suvi 2023 – hakatakse jälle rohkem laboris diagnoosima
- Seakasvatuse vähenemine Euroopas võimaldab Eestis kohapeal rohkem toota
 - Eesti 0,316 milj (2021) => 0,269 milj (2022) -47 tuhat (-14,9% =>...)
 - Taani ca 13,4 milj (2021) => 11,5 milj (2022) -1,9 milj (-14,2%)
 - Holland 11,5 milj (2021) => 11,3 milj (2022)
 - Saksamaa 26,1 milj (2020) => 21,3 milj (2022) -4,8 milj (-18,4%)
- Hollandis ja Belgias debatt 25-30% loomakasvatuse vähendamine aastaks 2030
- Oma riigi ja kodanike varustamine kodumaise kvaliteetse sealihaga 100%
 - 1,3 milj inimest x 0,5 siga => 650 000 nuumikut aastas /25 = 26 000 emist
 - emisekarja suurendamine 19 500 => 26 000 emiseni (+33%)

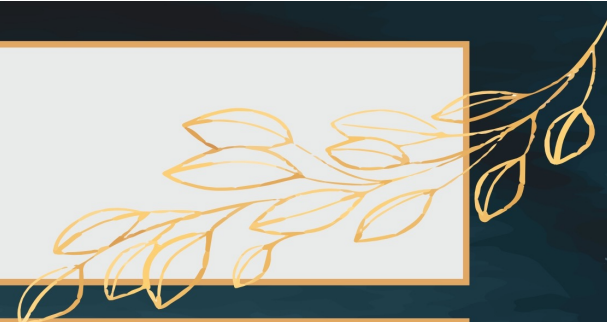
Eesti seakasvatuse SWOT-analüüs

Ohud

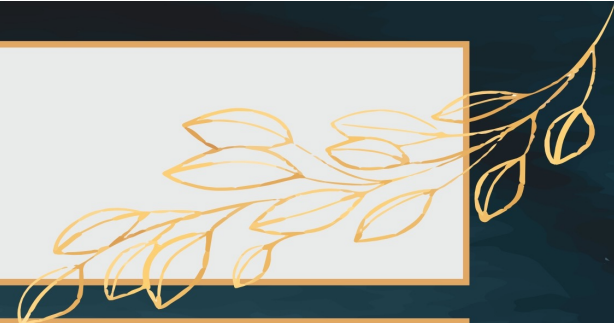
- Sigade Aafrika katk(SAK)
 - oht idast jääb veel pikaks ajaks, osaliselt aitaks 2x tara Eesti-Venepiiril
 - SAK arengud Euroopas (eelkõige Hispaania – suurim sealiha eksportija EL-s)
- Omavaheline killustatus ja usaldamatus – ei suudeta jätkuvalt kokku leppida
- Jätkuv sõltuvus suurtööstustest => jätkuv sõltuvus nn Saksa hinnast – me ei saa ise kujundada turuhinda
 - Soomes 75% tapamahust kuulub kahele suurtööstusele => ühistud, omanikud seakasvatajad
- Mis saab siis, kui üks suur tapamaja Eestis kinni pannakse?
- Seakasvatajad vananevad, uut põlvkonda tuleb peale vähe
- Üha karmistuvad loomade heaolu nõuded EL-s – suured investeeringud, tootmise omahinna tõus (muu maailm kaasa ei lähe – kohalik toit kallineb, eksport väheneb).
- Loomakaitsjate arvamus põhineb, üldistav ja kohati pahatahtlik kriitika halvustab kogu sektorit.

Järeldused

- Eesti seakasvatus peab valima „oma tee(d)“:
 - Ühistuline tegevus koos oma lihatööstusega
 - Tööstus tasub osta, st. keegi peab müüma...
 - Ühistuline tegevus koostöös suurtööstustega
 - Ühised ostud (sööt jms) ja müügid (liha)
 - Jätkame nagu täna – igaüks seisab enda eest, kuidas oskab
- Eesti seakasvatus peab suutma ennast tõestada – miks tarbija peaks eelistama kodumaist sealiha?
 - Seakasvatuse kvaliteedikava koostamine ja selle rakendamine tootmises
 - „talust-taldrikule“ kontseptsioon - otsast lõpuni kohalik toode

Järeldused

- Riik ja tarbijad võiksid muuta oma suhtumist ja eelistusi
 - riik peab oluliseks toidujulgeolekut ja omavarustatust oluliste toiduainetega
 - riik eelistab kodumaist sealiha riigihangetes
 - riik peaks kontrollima nii imporditud liha kui kohapeal toodetud liha proportsionaalsemalt
 - tarbija eelistab kodumaist sealiha sisseoste tehes
- Me peaksime rohkem eelistama eestimaist kogu tootmisprotsessis
 - kõik välismaine ei ole automaatselt hea – see aeg on ammu möödas
 - sööt – teravili, söödalisandid, tootmine Eestis
 - rohkem hakata tõuaretuses kasutama kohapealset tõumaterjali
- **Üks on kindel – seakasvatust vähendada ei ole siin enam kuskile...**

Veel kord: valdkondadevaheline koostöö

Strateegiline

EESTI TOIT- Kvaliteetne sealiha

- PÕKA
- Talust taldrikule
- Rohepööre
- „Põhjamaade“ pikk plaan

Funktsionaalne

ANDMEPÕHINE JUHTIMINE

- Andmete integreerimine (karjatarkvarad, põlluraamat, registrid jne)
- Seakasvatuse ja toidujulgeoleku seireandmed, sh isevarustatus
- KVALITEEDIKAVA

Taktikaline

MUUTUSED ESMATOOTMISES JA TÖÖSTUSES

- Ühistuline esmatootmine
- Spetsialiseerumine – geneetika, pörsatootmine, nuumikud
- Innovaatiline tööstus
- Lühike tarneahel

Eeldus:

Inimeste, huvigruppide ja tarneahela kõigi osapoolte vaheline dialoog ja ühise eesmärgi mõistmine

Vajadused:

Fokusseeritud sekkumised investeeringuteks ja digitaliseerimiseks ja teadusarenduseks.

Lisandväärtus ka muudes valdkondades (nt meditsiin)

Eesti sealiha

kohalik, maitsev, värske, südamega valmistatud

Algus

ETSAÜ

Miks?

Tootjad

Kaart

Kontakt

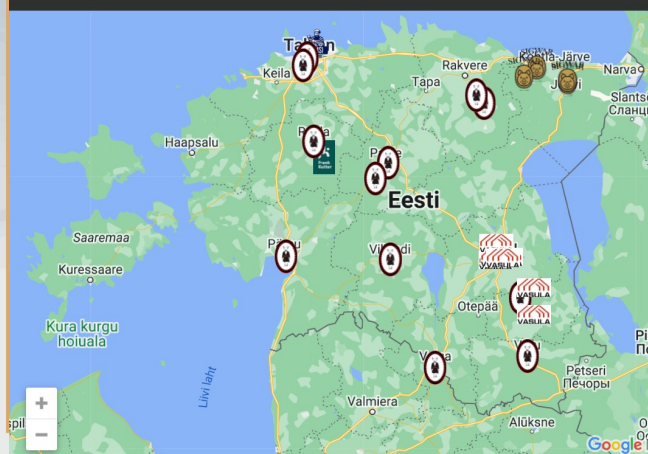

Eelistage kohalikku!

Kohalikku sealiha kasutavad (väike)tootjad

Eesti Töusigade Aretusühistu - ETSAÜ

Coopi juht: Eesti toitu ei tohi asendada Poola hakklihaga

Coop on välja töötanud strateegia, mis võimaldab Eesti kohaliku värsket toidu tootjaid ja tarbijaid ulatuslikult toetada.

Koguni 80% Eesti inimestest soovib, et väiketootjate toidukaup oleks kättesaadavam. Vastanust 67% eelistab Eesti väiketootjate toidukaupa osta turu või e-poe asemel kauplusest.

Nii selgus Coopi tellitud Norstati üle-eestilise arvamusuuringust, milles osalejatest 62% vastas „jah“ või „pigem jah“ küsimusele, kas nad eelistavad osta Eesti väiketootjate toidukaupu. Samal ajal vastas eitavalt vaid 8% küsitletutest. Eelistus puudus 29% vastanutest.

maaelu.postimees.ee

30. august 2023, 07:56

Kohalik sealiha – miks seda eelistada?

2 Miks peaks tarbima Eesti sealiha?

3 Kvaliteet
Keskkond ja heaolu

4 Tarbimisel eelista kodumaist
Milleks eelistada kodumaist?

5 Söötmise ja tervis

6 Seatõud Eestis

council rejects plant-based t
edges to back local farmers

Riigi ja omavalitsuste
osa toidujulgeoleku
tagamisel?

Shak/Adobe Stock

Eesti toidu kvaliteediprogramm! Visioon EESTI TOIT!

Et eristuda

- Eesti toit on hinnatud ning tuntud nii sise- kui välisturul oma hea kvaliteedi ning kõrgemate tootmisstandardite poolest.
- Tarbija saab teha teadliku valiku.
- Kvaliteedikavad saab riigihankesse nõudena sisse kirjutada, võimaldades koolides, lasteaedades, sõjaväes jne eelistada kohalikku toodet.
- Argumendid vegan-, looma- ja keskkonnakaitse organisatsioonide propagandale vastamiseks.

Sest jaekaubandus ja tööstus nõuavad

- Suurettevõtetel kohustus mõõta ja raporteerida oma kestlikke praktikaid.
- UK-s, USA-s, Saksamaal levinud praktika, et kaubandus on oma nõuetesse standardi sisse kirjutanud (Red Tractor, Neuland, WeCare jne).

Et sektorile tuge anda

- Kvaliteedikava arendamine kuni 100 000 eurot.
- Kvaliteedikava raames müügiedendus kuni 150 000 eurot.
- ELi promotsioonimeede- eelarve kokku ca 200 miljonit eurot.

Eelduste loomine targa ettevõtluse kasvuks

Maaailma rahvastik kasvab ja vananeb

Tehnoloogia muutub järjest kiiremini

Loodusvarasid napib järjest enam

Ärimudelid ja töö olemus muutub

Rahvusvahelised jõujooned muutustes

Ebapiisav investeeringute tase

Vähene TA ning innovatsioon

Madal ressursitootlikkus

Tootlikkuse kasv ei vasta ootustele

Tööjõumahukad ärimudelid on ammendumas

Üldjoontes konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond

Eesti kui edukas uute lahenduste testija

- Teadusmahukate toodete ja teenuste arendamine
- Uued tehnoloogiad ja ärimudelid kasutusele
- Väärtusahelas tootearendajaks
- Täiendõpe kogu elukaares
- Oskustega välistööjõu paindlikum kaasamine
- Soodustav õigus- ja maksukeskkond
- Riigi tuntus ja äridiplomaatia
- Kohaliku ressursi väärimine
- Ringmajanduse edendamine

RIIGIKANTSELEI

RAHANDUSMINISTEERIUM

Eesti 2035

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

HTM

TEADUSSÜSTEEM

Eesti teadus on kõrgetasemeline,
mõjus ja mitmekesine

HTM + MKM

TAIE SUUNAD JA ALAEESMÄRGID:

TEADMUSSIIRE

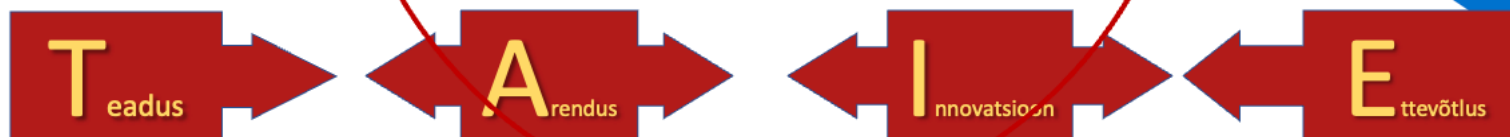
Eesti areng tugineb teaduspõhiste ja
innovaatilistele lahendustele

MKM

ETTEVÕTLUSKESKKOND

Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtluskust ning teadusmahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeeringuid kõigis Eesti piirkondades

Teadussüsteem teaduse mitmekesisus ja mõju kasv

- Teaduse kõrge tase
- Teadustaristu kvaliteet ja avatus
- Rahvusvaheline teaduskoostöö

Teadmussiire teaduse mitmekesisus ja mõju kasv

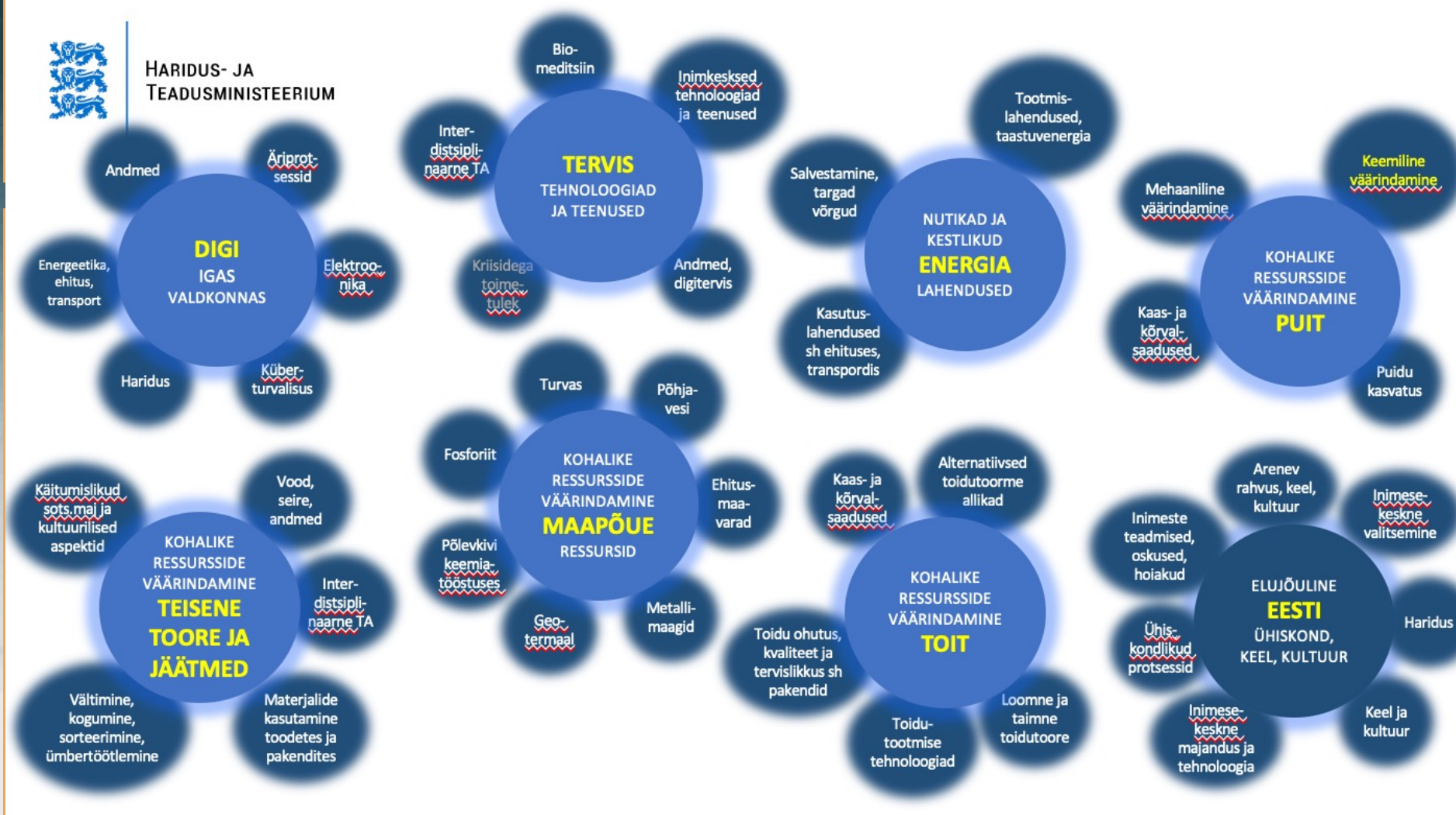
- Ettevõtete ja TA asutuste teadmussiirde võimekuse kasv
 - Suurendatakse TAI ühiskondlikku ja majanduslikku mõju
 - Teadus ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi areng

Ettevõtluskeskkond nüüdisaegne ja TAI mahukas

- Konkurentsivõimeline ja tark ettevõtlus- ja tarbimiskeskond
- Kõrgema lisandväärtuse loomine ja ekspordi võimekus
 - Tehnoloogia- ja arendusmahukad investeeringud

HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

TEADUSARENDUS

Seakasvatajad
ETSAÜ

EMÜ
METK
Kutseõpe

MeM, Keskkonnamin.
EPJ
PRIA
PTA

Söödatootjad
Edasimüüjad
Töötlev tööstus

Interdistsiplinaarsus - Avaramad koostöövõimalused erinevate firmade ja organisatsioonide vahel.

Tootjad

Aktuaalsete probleemide
lahendus koostöös teadus-
asutustega.
Kindlustunde andmine
seakasvatajatele.
Kvaliteedikava

Haridus/teadus

Söötmis-, aretus-, veterinaar-
majandus- jm uuringud
Täiendõpe
Praktiline õpe
Praktika
Töötajate järelkasv

Riigiasutused/MeM

Andmehõive
optimeerimine.
Olukord sektoris.
Rohepöörde analüüsid.
Seadusandlus.

Tööstus/müük

Katsed tootmistingimustes.
Tooraine kvaliteet.

TARBIJAD

Jätkusuutlikult toodetud kvaliteetne toode.

MILLELE LOOTA ja KUIDAS ON SEE VÕIMALIK! Investeering innovatsiooni, noortesse! Täna peame alustame!

Strateegiline

EESTI TOIT- Kvaliteetne sealiha

- PÕKA
- Talust taldrikule
- Rohepööre
- „Põhiamaade“ nikk plaan

Funktsionaalne

ANDMEPÕHINE JUHTIMINE

- Andmete integreerimine (karjatarkvarad, põlluraamat, registrid jne)
- Seakasvatuse ja toidujulgeoleku seireandmed, sh isevarustus
- KVALITEEDIKAVA

Taktikaline

MUUTUSED ESMATOOTMISES JA TÖÖSTUSES

- Ühistuline esmatootmine
- Spetsialiseerumine – geneetika, pörsatootmine, nuumikud
- Innovaatiline tööstus
- Lühike tarneaeg

Koostöös on jõud

100 AASTAT SIGADE
ÜHISTULIST ARETUST